ΑΣΤΡΑΠΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ

ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΔΗΣ

Συνδρομὴ ἐτησία
ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἑλλάδος . . δρ. 7
Ἐξωτερ. . . φρ. 7

Ὁ πληρώνων συνδρομητὴς ὀφείλει νὰ ἀπαιτῇ ἔντυπον ἀπόδειξιν πληρωμῆς τῆς Διευθύνσεως.

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΑΣΤΡΑΠΗΣ
—δδ. Βορέου 13.—

Ἔτος Γ'. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ τῇ 15 Νοεμβρίου 1896. Ἀριθ. 22.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αἱ θύελλαι καὶ τὰ περίεργα φαινόμενα τοῦ κεραυνοῦ.—Ἡ φυσιογνωσία ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα.— Παράξενοι σύλλογοι.— Ὁ κηρός.— Πρακτικαὶ συμβουλαὶ ὑγιεινῆς.—Τὸ ἆσμα τοῦ κορυδαλοῦ.—Αἱ ἀνθρωποθυσίαι.—Ὁ βίος τῶν Μποέρων ἐν Ἀφρικῇ.— Ἡ ἡλικία τῆς γῆς.— Στιγμαὶ τέρψεως.

Οὐδεμία ἀπόδειξις πληρωμῆς μὴ φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Διευθυντοῦ καὶ ἐκδότου τῆς «Ἀστραπῆς» κ. Βικ. Ἀδαμαντίδου λαμβάνεται ὑπ' ὄψει.

ΑΙ ΘΥΕΛΛΑΙ

ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΚΕΡΑΥΝΟΥ

(Ὑπὸ Καμίλλου Φλαμαριῶνος).

Οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων ἀνηγγέλθη ὅτι ἐν καιρῷ θυέλλης, ἐκραγείσης ἐν Περτιουὴ (Βοκλιοὺζ) πρὸς νότον τῆς Γαλλίας ὁ κεραυνὸς ἔπληξε τὸν ἐργάτην Ἔλσον καὶ τὸν σύντροφόν του κρυφθέντας ἐν μιᾷ καλύβῃ. Ὁ δεύτερος ἐφονεύθη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ Ἔλσονος ὁ κεραυνὸς ἐφωτογράφισε διὰ μέσον τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ τὸ ἀπεικόνισμα μιᾶς πεύκης, ἑνὸς αἰγείρου καὶ τὰ ἴχνη τοῦ ὡρολογίου τοῦ θυλακίου αὐτοῦ. Ἐποίησα ἔρευναν, τελείως ἐπιβεβαιοῦσαν τὸ περίεργον τοῦτο φαινόμενον παρακινοῦν ὅπως παραβάλῃ τις αὐτὸ πρὸς τὴν διὰ τῶν ἀκτίνων Χ (τοῦ Ρέντγεν) φωτογράφισιν καὶ ὃν εἰδικῆς παρατηρήσεως ἐπάξιον.

Τὸ μνημονευθὲν συμβὰν δὲν εἶνε μοναδικόν. Ἐποίησα πολλὰς ἀναλόγους παρατηρήσεις αἵτινες εἶνε τόσον ἀσυνήθεις, θαυμασταί, ὥστε ἀπαιτοῦσιν ἐξάπαντος λεπτομερῆ περιγραφὴν καὶ ἐξερεύνησιν ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐπιγραφῇ «ἡ διὰ τοῦ κεραυνοῦ φωτογράφισις».

Ἐν τούτοις περιορίζομαι ἐνταῦθα μόνον εἰς τὰς ἀξιοσημειώτους καὶ ἀξιοπίστους ἐκ τῶν παρομοίων παρατηρήσεων καὶ θὰ προσπαθήσω κατά τι νὰ ἐξακριβώσω καὶ νὰ διαφωτίσω τὰς φαινομενικὰς ταύτας ἰδιοτροπίας τοῦ κεραυνοῦ.

Ἀλλὰ διατί λέγω ἰδιοτροπίας; μήπως ὀρθὴ εἶνε αὕτη ἡ κλῆσις;

Εἷς Νέγρος, καλούμενος Μορὶς κατεδικάσθη ἐν Κεντούκῃ (Ἡνωμέν. Πολ.) εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον διότι ἐφόνευσεν ἕνα μουλάτον συνεργάτην του. Μόλις ὁ κατάδικος ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος, ἰσχυρὸς κεραυνὸς μετὰ τρομερᾶς βροντῆς διαπεράσας τὴν ἀτμόσφαιραν θανασίμως ἔπληξε τὸν κατάδικον. Τὸ γεγονὸς τοῦτο τόσον ἐξέπληξε τὸν ἐντόπιον δικαστὴν ὥστε οὗτος ἀμέσως ἔδωκε τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος τοῦ δικαστοῦ

Μία γυνὴ, φέρουσα ἀνδρικὰ ἐνδύματα, παρίστα ἔν τινι παραπήγματι ἑνὸς χωρίου διαφόρους ταχυδακτυλουργίας. Ἐξαίφνης ὁ κτύπος τοῦ κεραυνοῦ κατέβαλεν αὐτὴν εἰς τὸ ἔδαφος· ὁ κεραυνὸς ἀνήρπασεν ἀπ' αὐτῆς ὅλα τὰ ἐνδύματα καὶ ὁλόγυμνον τὴν κατέρριψε μακράν· τὴν δυστυχῆ ἠναγκάσθησαν οἱ παρόντες νὰ καλύψωσι διὰ σινδόνης ὅπως κομίσωσι πρὸς περιθαλψιν.

Ἐν μιᾷ πόλει τῆς Γαλλίας πρό τινος χρόνου ὁ κεραυνὸς ἔπληξε τὴν ἐκκλησίαν τελουμένης τῆς θείας λειτουργίας, κατέπληξε τοὺς ἐκκλησιαζομένους καὶ ἀνατρέψας τὸ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἱερὸν ποτήριον ἐξηφάνισε τὴν θείαν κοινωνίαν.

Ὁ διδάκτωρ Γολτιὲ μίαν φορὰν προσεβλήθη

ὑπὸ κεραυνοῦ ὅστις δὲν ἐπέφερεν αὐτῷ μεγάλην βλάβην, μόνον κατέκαυσε μέχρι τῆς ρίζης την γενειάδα του ἥτις οὐδέποτε μετὰ ταῦτα ἐφύη.

Ἐν μιᾷ περιπτώσει ὁ κεραυνὸς θανασίμως πλήσσει τὸν ἄνθρωπον, μὴ ἀφίνων ἐν αὐτῷ ἴχνη τινά. Ἐν ἄλλῃ καίει τὰ ἐνδύματά του μὴ φονεύων αὐτόν· ἐκεῖ οὗτος διαμελίζει αὐτὸν ὡς διὰ πελέκεως. Ἐνταῦθα φονεύει αὐτὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ ἵππου μὴ ἐκφοβῶν τὸν τελευταῖον, ὅστις ἡσύχως κομίζει αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἐν καταστάσει ὑπνωτικῇ.

Κατ' Αὔγουστον τοῦ 1879 εἷς ἐργάτης ἐπιστρέφων εἰς τὴν ἔπαυλιν ἐν θυελλώδει καιρῷ ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων του μικρὰ σιδηρᾶ ἐργαλεῖα· ἐξαίφνης ἰσχυρὸς κτύπος συνταράσσει ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἁρπάζει ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ταῦτα τὰ ἐργαλεῖα καὶ καταρρίπτει αὐτὰ μακρὰν ἐν ἀποστάσει 150 ποδῶν· τὰ ἐργαλεῖα εὑρέθησαν μετ' ἄκρων συνενωθέντων καὶ περιστραφέντων, ὡς στροφάλιγγες, μετὰ τοιαύτης μαθηματικῆς ἀκριβείας ἥτις δὲν ἐπιτυγχάνεται καὶ διὰ τοῦ τελειοτάτου εἰδικοῦ μηχανισμοῦ.

Ἀλλ' ἂς περιορισθῶμεν εἰς τὰ παραχθέντα παραδείγματα, διότι ἄλλως οὐδέποτε θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ κύριον ἡμῶν ἀντικείμενον. Σημειοῦμεν μόνον ὅτι ἅπαντα ταῦτα τὰ παράξενα φαινόμενα εἶνε μᾶλλον φαινομενικαὶ ἢ πραγματικαὶ ἰδιοτροπίαι καὶ ἐξαρτῶνται ἐξ ὡρισμένων αἰτίων, καθὼς αἱ ἰδιοτροπίαι τῆς ὡραιοτάτης γυναικὸς ἔχουσι τὰς ἐσωτερικάς των αἰτίας ἢ τὴν ἐξωτερικὴν βάσιν καὶ δὲν εἶνε ἄνευ αἰτίας ὡς συνήθως φαίνεται.

Μεγαλειτέρου θαυμασμοῦ ἐπαξία φαίνεται ἡ κεραυνικὴ φωτογραφία.

Ὁ διδάκτωρ Δερενδίγγερ, εἷς ἐκ τῶν ἰατρῶν τῶν πέριξ τῆς Βιέννης προαστείων ἐπιστρέφων εἰς τὴν οἰκίαν του κατὰ τὸ θέρος, διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, παρετήρησεν ἐξελθὼν ἐκ τοῦ σταθμοῦ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ θυλακίῳ του τὸ ἐκ χελώνης χρηματοφυλάκιον ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ ὁποίου ἦσαν διὰ χαλυβδίνων στοιχείων ἐγκεχαραγμένα τὰ ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματός του. Μετά τινας ἡμέρας, οὗτος προσεκλήθη ὅπως χορηγήσῃ τὴν ἰατρικήν του βοήθειαν εἰς ἕνα ἄγνωστον εὑρεθέντα ἄπνουν ὑπό τινος δένδρου ὅπου προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ. Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τοῦ Δερένδιγγερ ἦτο ἡ ἐν εἴδει φωτογραφίας ἀπεικόνισις τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων τοῦ ἰατροῦ ἐπὶ τῆς ἐκγυμνωθείσης κνήμης τοῦ πληγέντος. Οὗτος ἀνακτήσας τὰς αἰσθήσεις του ἀπεστάλη εἰς τὸ νοσοκομεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἰατρὸς ἀνήγγειλεν ὅτι ἐν τῷ θυλακίῳ τοῦ ἐνδύματος τοῦ ἀσθενοῦς θὰ εὑρεθῇ ἓν ἐκ χελώνης χρηματοφυλάκιον. Τοῦτο ἐπηλήθευσεν ἀκριβῶς· ὁ ἀσθενὴς ἦν κλέπτης. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα, ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὁποίου ἐξετέθη ὁ τελευταῖος, ἕνεκα τῆς ἕλξεως τῶν μεταλλικῶν μερῶν τοῦ χρηματοφυλακίου ἀνέλυσε τὰ χαλύβδινα στοιχεῖα καὶ ἀφῆκε τὸ ἀνάλογον ἴχνος ἐπὶ τοῦ σώματος.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φωτογραφίσεως τῶν μεταλλικῶν στοιχείων ὑπενθυμίζει τὴν ἐνέργειαν τῆς γαλβανοπλαστικῆς ἢ τὰς γνωστὰς περιπτώσεις τῆς fulguration (διὰ τοῦ κεραυνοῦ ἀναλύσεως) τῆς ἀναφερομένης εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τῶν φαινομένων. Οὕτω π. χ. τῇ 2 Ἰουλίου εἷς ἀπερχόμενος ἐκ Νάντης κατελήφθη αἴφνης ὑπὸ φωτεινοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἠμπόδισεν αὐτὸν νὰ ἐξακολουθῇ τὴν ὁδόν του διότι οὐδὲν ἠσθάνθη. Οὗτος ἔφερε χρηματοφυλάκιον ἐν τῷ ἑνὶ τμήματι τοῦ ὁποίου ἔκειντο δύο ἀργυρᾶ νομίσματα, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ ἓν χρυσοῦν δεκάφραγκον. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του παρετήρησεν ὅτι τὸ χρυσοῦν νόμισμα ἐν τῷ χρηματοφυλακίῳ ἐκαλύφθη ὑπὸ ἀργυροῦ στρώματος, ἐν δὲ τῷ ἑνὶ ἀργυρῷ νομίσματι ἐφαίνοντο τὰ ἴχνη τῶν ἀναλυθέντων μερῶν τοῦ μετάλλου· κατεδείχθη ὅτι τεμάχια ἀργύρου μετετοπίσθησαν διὰ τοῦ δερματίνου διαφράγματος, τοῦ διαχωρίζοντος τὸ χρηματοφυλάκιον, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ χρυσοῦ. Παρόμοιον φαινόμενον παρετηρήθη ἐν Βοημίᾳ ὅπου ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ ἀνηρπάσθη ὁ χρυσὸς ὁ ἐπὶ τοῦ ὡρολογίου τοῦ πύργου καὶ δ' αὐτοῦ ἐκαλύφθησαν αἱ μεταλλικαὶ κιγκλίδες τοῦ παραθύρου τοῦ παρεκκλησίου.

Ἐν πάσαις ταῖς παρομοίαις περιστάσεσιν ἀναμφιβόλως, τὰ παρατηρούμενα φαινόμενα παριστῶσι μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὴν γαλβανοπλαστικήν.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ περὶ τῆς μνησθείσης ἀπεικονίσεως τοιούτων ἀντικειμένων, οἷον ἡ πίτυς, ἡ αἴγειρος τὰ ὁποῖα οὐδὲν τὸ μεταλλικὸν ἐν ἑαυτοῖς φέρουσι καὶ ἡ φωτογράφισις τῶν ὁποίων ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν ὑποκειμένων τῶν ἐκτεθέντων εἰς τοὺς κτύπους τοῦ κεραυνοῦ εἶνε δυνατὸν νὰ ἀποδοθῇ μόνον εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ τὰς ὁποίας ἡμεῖς καλοῦμεν κεραυνικάς.

Ὁ Ρασπάηλ διηγεῖται περὶ ἑνὸς παιδὸς ὁ ὁποῖος ἀναρριχηθεὶς ἐπ' αἰγείρου ὅπως λάβῃ τοὺς νεοσσοὺς τῶν πτηνῶν προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν γῆν. Ἐπὶ τοῦ στήθους του εὑρέθη ἡ ἀπεικόνισις τῆς αἰγείρου ἐπὶ ἑνὸς κλάδου τῆς ὁποίας ἐναργῶς ἐφαίνετο ἡ φωλεὰ μετὰ τῶν νεοσσῶν.

Τῇ 29 Μαΐου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐξασκήσεως ἑνὸς τάγματος στρατιωτῶν τοῦ 47 συντάγματος ἐν τῇ σκοποβολῇ ἐξερράγη τρομερὰ θύελλα· ὁ κεραυνὸς ἔπληξε μίαν καστανέαν ὑπὸ

τὴν ὁποίαν εἶχον κρυφθῇ ἓξ στρατιῶται καὶ ἐφόνευσεν αὐτοὺς αὐτοστιγμεί. Ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἑνὸς φονευθέντος στρατιώτου εὑρέθη ἡ ἀπεικόνισις τριῶν κλάδων τῆς καστανέας μετὰ τῶν σμικροτάτων λεπτομερειῶν καὶ μετὰ τῆς ἀκριβοῦς ἀναπαραγωγῆς τῆς τελειοτάτης φωτογραφίας. Ὁ ἐπιστήμων μου φίλος Γίρν, μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου, πρὸ τριάκοντα ἐτῶν μοὶ εἶχεν ἀναγγείλει μίαν περίπτωσιν θυέλλης, ἐπισκηψάσης ἐν Μπεργεήμῃ τῇ 27 Ἰουνίου 1866· ὁ κεραυνὸς κτυπήσας τὴν αἴγειρον ἔπληξε δύο ὁδοιπόρους οἵτινες κατέφυγον ὑπὸ τὸ δένδρον· παρ' ἀμφοτέρους ἀπὸ τῶν ὤμων μέχρι τῶν ποδῶν ἀπεικονίσθησαν, ὡς ἐν φωτογραφίᾳ, τὰ φύλλα τοῦ δένδρου. Τῇ 16ῃ Αὐγούστου 1860 ἐν Λαζηρόνῃ ὁ κεραυνὸς πεσὼν ἐπί τινος μύλου ἔπληξε μίαν γυναῖκα καὶ ἀπετύπωσεν ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτῆς διὰ μέσον τῶν ἐνδυμάτων χωρὶς νὰ βλάψῃ αὐτὴν καταφανῆ ἀπεικόνισιν τοῦ δένδρου μετὰ τοῦ στελέχους, τῶν κλάδων καὶ τῶν φύλλων.

Μία γυνὴ ἐκ Λουγάνου καθημένη ἐν καιρῷ θυέλλης παρὰ τὸ παράθυρον ἠσθάνθη ἰσχυρὰν συντάραξιν ἐκ τοῦ κτύπου τοῦ κεραυνοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ποδός της ἐφάνη ἡ ἀπεικόνισις ἑνὸς ἄνθους ἥτις ἔμενε διὰ παντὸς ἀνεξίτηλος. Ὁ Λεροὰ, μέλος τῆς παρισινῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, διηγεῖτο ἤδη κατὰ τὸ 1786 ἐκ τῶν λόγων τοῦ Φραγκλίνου ὅτι εἷς ἄνθρωπος ἱστάμενος ἐπὶ τοῦ ὁδοῦ τῆς θύρας του εἶδεν ἐπιπεσόντα ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ δένδρου κεραυνὸν καὶ ὅτι ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ ἐφωτογραφήθη λαμπρὰ ἀπεικόνισις τούτου τοῦ δένδρου.

Ὁ ἀστρονόμος Ποσὶ, διευθυντὴς τοῦ ἐν Γαβάννῃ ἀστεροσκοπείου, ὅστις πολὺ κατεγίνετο εἰς τὰ τοιαῦτα φαινόμενα καὶ διεξῆγεν ἀλληλογραφίαν μετ' ἐμοῦ, ἀνήγγελλε ὅτι κατ' αὔγουστον τοῦ 1873 μία νεαρὰ παρθένος ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καθημένη παρὰ τὸ παράθυρον ἀπέναντι καρύας κατὰ τὸν καιρὸν θυέλλης, ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἰσχυρὰν λάμψιν ἠλεκτρικῆς ἐκρήξεως καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτῆς ἐνεφανίσθη ἡ ἀπεικόνισις τοῦ ρηθέντος δένδρου.

Μὴ πολλαπλασιάζοντες ἐπ' ἄπειρον ταῦτα τὰ παραδείγματα, ἀναμφίβολα καὶ ἀξιόπιστα ὄντα καθ' ἑαυτὰ δυνάμεθα ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς εὐαίσθητος πλὰξ πρὸς ἀναπαραγωγὴν ἐπ' αὐτῆς, διὰ μέσον τῶν ἐνδυμάτων, τῶν φωτογραφικῶν ἀπεικονίσεων τῇ βοηθείᾳ τῶν ἀκτίνων τοῦ κεραυνοῦ.

Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ περὶ τοῦ δέρματος τῶν ζώων· οὐ μακρὰν ἑνὸς χωρίου ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξ πρόβατα ἐφονεύθησαν ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ, ὅτε δὲ τὰ ἐξέδειραν, ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας αὐτῶν εὑρέθη ἡ φωτογραφία μιᾶς γωνίας τοῦ πέριξ τοπίου ἀναπαραχθέντος μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας, ὥστε πολλὰ ἤρχοντο ἐκ τῆς γειτονικῆς πόλεως νὰ θαυμάσωσι τὴν παράδοξον ταύτην φωτογραφίαν. Τὰ φύλλα τῶν δένδρων διακρίνονται ἐπίσης ἐπὶ ἀναλόγῳ ἱκανότητι. Τῇ 24 Ἰουλίου 1872 ἐν ἑνὶ φυτωρίῳ τῆς νήσου Κούβας ὁ κεραυνὸς πεσὼν ἐπὶ φοίνικος ἀπετύπωσεν ὡς διὰ γλυφίδος τὴν ἀπεικόνισιν τῶν πέριξ πευκῶν κειμένων ἐν ἀποστάσει δέκα ποδῶν ἀπὸ τοῦ φοίνικος.

Ἡ φωτογραφικὴ λοιπὸν ἐνέργεια τῶν ἀκτίνων τοῦ κεραυνοῦ δὲν ὑπόκειται εἰς ἀμφιβολίαν καὶ αἱ ἀκτῖνες αὗται, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν προηγουμένων, δεικνύουσι τὴν ἐνέργειάν των ἐπὶ ἐπιφανείας λίαν διαφόρου εὐαισθησίας. Ἐν ταῖς εἰδικαῖς ταύταις περιπτώσεσι τελείως ἐλλείπει τὸ φαινόμενον τῆς μετατοπίσεως τῆς ὕλης ἐκ τῆς μιᾶς ἐπιφανείας εἰς τὴν ἄλλην ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἠλεκτρικῶν ρευμάτων ὡς ἐν τοῖς ἤδη παραχθεῖσι παραδείγμασι (ἐπαργύρωσις τοῦ χρυσοῦ νομίσματος) ἐπιχρύσωσις τῆς κιγλίδος τοῦ παραθύρου) τὰ ὁποῖα παριστῶσιν ἀναλογίαν πρὸς τὴν γαλβανοπλαστικήν. Ἐνταῦθα, ὥς μοι φαίνεται, ἔχομεν νέον ἀντικείμενον ἐξερευνήσεως ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο ἐνδιαφέρον νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἐξερευνητῶν καὶ τῶν φίλων τῆς ἐπιστήμης. Ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ σειρᾷ τῆς φωτογραφίας τῆς προερχομένης ἐκ τοῦ κεραυνοῦ εὑρίσκονται πρὸ ἡμῶν χιλιάδες ἄλλων γεγονότων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν εἶναι ἀσυνηθέστερον τοῦ ἄλλου καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἐξήγησίν του. Πρό τινος χρόνου ἔμαθον ὅτι ἐν Σαλὸν ἐπὶ τοῦ Σόνα ἔπεσε κεραυνὸς φονεύσας ἕνα νεανίαν γραφέα ἐν τῇ πεδιάδι, ὅτε οὗτος ἥναπτε τὸ σιγάρον του καὶ ἀναρπάσας ἅπαντα τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ—ἀνάλογος περίπτωσις ἐπισυμβᾶσα εἰς μίαν γυναῖκα, περί ἧς ἐρρέθη ἐν τῷ παραπήγματι ἑνὸς χωρίου.

Ἐν γένει τὸ χρονικὸν τῶν γεγονότων· τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς περιπτώσεις δι' ὧν συνοδεύονται αἱ πτώσεις τῶν κεραυνῶν παρίστησιν ὁλόκληρον σειρὰν θαυμάτων, περιεργοτέρων ἢ τὰ διηγήματα «ἐκ τῆς χιλιάδος καὶ μιᾶς νυκτός» πολυπλοκωτέρων ἢ αὐτὸς ὁ λαβίρυνθος τοῦ Μινωταύρου.

Οὐδεμία θεατρικὴ παράστασις, οὐδὲν δρᾶμα, ἢ κωμῳδία, οὐδεμία ταχυδακτυλουργία δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὸ ἀνέφικτον τοῦτο παίγνιον. Φαίνεται, ὅτι ὁ κεραυνὸς εἶναι ἰδιαίτερον, λεπτότατον ὂν παριστῶν μέσον τι μεταξὺ τῆς ἀσυναισθήτου δυνάμεως τῆς ζωογονούσης τὰ φυτὰ καὶ τῆς συναισθανομένης δυνάμεως τῆς ἐμψυχούσης τὰ ζῶα—ὂν παρόμοιον πρὸς τὸ στοιχειῶδες πνεῦμα, λεπτὸν, φωτίζων, κακὸν ἢ ἀκατανόητον καθορῶν ἢ τυφλὸν, βουλητικὸν ἢ ἀδιάφορον μεταβαῖνον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς

ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, ἔχον χαρακτῆρα ἔκτακτον καὶ τρομερόν. Τοῦτο δὲν παρέχει ἐπεξήγησίν τινα· τοῦτο μυστηριῶδες ὂν ἐν τῇ φύσει του, εἰς οὐδὲν ὑποβάλλεται καὶ μόνον ἐνεργεῖ.... Ἔν τισι περιπτώσεσιν ὁ κεραυνὸς καίει, κατασχίζει διασκορπίζει εἰς τεμάχια, διατρυπᾶ τὰ ἐνδύματα καὶ αὐτὰ τὰ ἐσωκάρδια οὐδόλως βλάπτων τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ἄλλῃ, ἀπεναντίας περιπτώσει ἡ ἐπιδερμὶς καίεται, τὰ δὲ ἐνδύματα διαμένουσιν ἀνέπαφα. Παρά τινι δυστυχεῖ, προσβληθέντι ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ, ὅλον τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ σώματος, ἀπὸ τοῦ ὤμου μέχρι τῶν πελμάτων, κατεκάη ὡς ἐν καμίνῳ ἐνῷ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ἀσπρόρουχα διέμενον ἀκέραια ἐπ' αὐτοῦ, οὐδ' ἴχνος πυρὸς ἐναπέμεινεν.

Ὁ Νεὴλ ἀναφέρει μίαν περίπτωσιν πτώσεως κεραυνοῦ ἐπὶ μιᾶς γυναικὸς τῆς ὁποίας ἀμφότεραι αἱ χεῖρες ἐκάησαν μέχρι τῶν ὀστῶν χωρὶς νὰ βλαβῶσι τὰ χειρόκτια τὰ εὑρισκόμενα ἐπὶ τῶν χειρῶν ταύτης τῆς γυναικός. Ἄλλου ἀτόμου ὁ κεραυνὸς διεμέλισε τὰ ἱμάτια, χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ τὸ ἐλάχιστον ἴχνος ἐνεργείας τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἐκτὸς ἀσημάντου σημείου ἐπὶ τοῦ μετώπου. Συνήθως τὰ ἐνδύματα καταστρέφονται ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ χωρὶς νὰ ἀναφλεχθῶσιν ἀλλ' ἐνίοτε ταῦτα ἀναφλέγονται διὰ ἰσχυρᾶς φλογός. Τῇ 10ῃ Μαΐου 1867 εἰς τὰς πέντε μετὰ μεσημβρίαν εἰς σιδηροδρομικὸς φύλαξ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ· τὸν δυστυχῆ τοῦτον εὗρον ἄπνουν μετ' ἀπηνθρακωθέντων ἐνδυμάτων. Παρετηρήθη, ὅτι οἱ ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ φονευθέντες ἐνίοτε δὲν φέρουσιν ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα σημεῖα τῆς βλάβης. Τοῦτο ἦτο ἤδη γνωστὸν τοῖς ἀρχαίοις ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀκολούθων λαμπρῶν φράσεων τοῦ Πλουτάρχου. «Ὁ κεραυνὸς θανασίμως πλήττων τὰ θύματά του δὲν ἀφήνει ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτῶν ἴχνος τι—πληγὴν, τραῦμα ἢ καύσιμον· ἡ ψυχὴ αὐτῶν συνταραχθεῖσα ὑπὸ τοῦ τρόμου, ἐξέρχεται τοῦ σώματος, ὡς τὸ πτηνὸν ἐκ τοῦ κλωβοῦ.» Κατ' Ἰούλιον τοῦ 1844 τέσσαρες χωρικοὶ ἐκ τοῦ Γέϊλτς ἐκάθησαν νὰ ἀναπαυθῶσιν· οἱ μὲν τρεῖς ὑπὸ μίαν αἴγειρον, ὁ δὲ τέταρτος ὑπὸ ἰτέαν. Ἐξαίφνης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ τελευταίου ἀπήστραψε κεραυνὸς καὶ ἰσχυρὰ φλὸξ κατέλαβε τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ· ἀλλ' οὗτος οὐδόλως ἠσθάνθη τοῦτο. «Καίεσαι, πῶς δὲν βλέπεις, ὅτι καίεσαι» τῷ ἐφώναζον οἱ σύντροφοί του. Ἀλλὰ μὴ λαβόντες ἀπάντησιν ἔτρεξαν πρὸς αὐτὸν καὶ κατεπάγωσαν ἐκ τῆς φρίκης· πρὸ αὐτῶν ἵστατο ἄπνουν τὸ σῶμα τοῦ συντρόφου των.

Ὁ διαμαρτυρόμενος κήρυξ Ρότλερ ἐγένετο αὐτόπτης τοῦ ἀκολούθου περιστατικοῦ τῇ 27ῃ Ἰουλίου 1691 δέκα θερισταὶ ἐξ Ἐβερδὰν προβλέποντες ἰσχυρὰν καταιγίδα ἐκρύβησαν παρά τινα φραγμόν. Ὁ πεσὼν κεραυνὸς ἐφόνευσε τέσσαρας ἐξ αὐτῶν. Τὰ πτώματα αὐτῶν ἔκειντο ὡς ἀπολιθωθέντα. εἷς ἐξ αὐτῶν εὑρέθη κρατῶν μετὰ ξὺ τῶν δακτύλων μίαν πρέζαν ταβάκου τὴν ὁποίαν ἡτοιμάζετο νὰ μυρίσῃ ὁ ἄλλος—μετὰ μικροῦ κυνὸς (ἐπίσης φονευθέντος) ἐπὶ τῶν γονάτων· ἡ ἀριστερὰ αὐτοῦ χεὶρ ἔκειτο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ζώου, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ οὗτος ἐκράτει τεμάχιον ἄρτου σκοπῶν νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὸν κύνα· ὁ τρίτος ἐκάθητο μετ' ἀνοικτῶν ὀφθαλμῶν καὶ εἶχεν ἐστραμμένην τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν κεραυνόν. Ἐν γένει οἱ ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ προσβληθέντες πίπτουσι στιγμιαίως καὶ ἄνευ τινὸς ἀγωνίας. Τὴν σήμερον ὑπὸ σημαντικοῦ ἀριθμοῦ παρατηρήσεων καθωρίσθη, ὅτι οἱ προσβληθέντες ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ ἐν ἀκαρεῖ ἀποβάλλουσι τὰς αἰσθήσεις, οὐδὲν βλέποντες ἢ ἀκούοντες ἢ αἰσθανόμενοι τὰ πέριξ αὐτῶν συμβαίνοντα, ὥστε ἐκεῖνοι ἐξ αὐτῶν οἵτινες μετὰ ταῦτα ἐπανακτῶσι τὰς αἰσθήσεις οὐδὲν γινώσκουσι ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς συμβάντων δὲν ἐννοοῦσι π.χ. διατὶ εὑρέθησαν κείμενοι κατὰ γῆς ἢ ἐπὶ τῆς κλίνης.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς διαδίδεται μετὰ τοσαύτης ἐπίσης ταχύτητος ὡς καὶ τὸ φῶς καὶ μετὰ μεγαλειτέρας ταχύτητος ἢ ὁ ἦχος ἡ ὅρασις καὶ ἡ ἀκοὴ παραλύονται πρὶν ἢ αἱ ἐκ τοῦ ἤχου ἐντυπώσεις ἀντιληφθῶσιν ὑπὸ τούτων τῶν ὀργάνων. Ἰδοὺ λοιπὸν ὁλόκληρος σειρὰ λίαν ἐνδιαφερόντων γεγονότων. Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἠλεκτρισμὸς παράγει τὰ ἀσυνηθέντατα ἐκ τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ μεταξὺ τούτων τὰ ἀξιοσημειώτατα, βεβαίως, εἶναι ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα ἐφιστῶμεν ἐνταῦθα τὴν προσοχὴν τῶν παρατηρητῶν αἱ φωτογραφικαὶ ἀποτυπώσεις, διὰ μέσον τῶν ἐνδυμάτων, ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος τῶν προσβληθέντων ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ ἀτόμων. Αἱ κεραυνικαὶ αὗται ἀκτῖνες αἱ παράγουσαι τοιαύτας ἀποτυπώσεις, δὲν εἶναι θαυμαστότεραι τῶν διασήμων ἀκτίνων Χ περὶ ὧν ἀπό τινος χρόνου πολὺς γίνεται λόγος;

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΙΑ

ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

Οὐχὶ ἀβασίμως ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ σημερινὸς ἡμῶν πολιτισμὸς στηρίζεται ἐπὶ τῶν κατακτήσεων τῆς φυσιογνωσίας, ὅτι ἅπασα ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὴν σημερινὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῶν πρακτικῶν ἐφαρμογῶν τῆς ἐπιστήμης, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ Εὐρώπη δὲν θὰ ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ θρέψῃ τὸν πολυάριθμόν της πληθυσμόν. Ἀλλ' ἔτι μεγαλειτέραν ἐπιρροὴν αἱ ἐπιτυχίαι τῆς φυσιογνωσίας ἐξήσκησαν ἐπὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπότητος· αἱ πρόοδοι αὗται ἀπηλευθέρωσαν τὸ πνεῦμα αὐτῆς καὶ συνέτριψαν τὰ δεσμὰ τῆς παχυλῆς ἀμαθείας καὶ τῆς ὀλεθρίας δεισιδαιμονίας. Ὁ σημερινὸς εὐπαίδευτος οὔτε τὰ φαντάσματα οὔτε τοὺς μάγους φοβεῖται· οὗτος δὲν ριψοκινδυνεύει ν' ἀπολεσθῇ ἐπὶ τῆς πυρᾶς γενόμενος θῦμα τῆς θρησκευτικῆς ἢ τῆς πολιτικῆς καταδιώξεως. Καίτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι μέχρι τῆς σήμερον πολλὰ πάσχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ δυστυχημάτων ποικίλων, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς δὲν ἀπαντῶσι τοιαῦται φρικαλεότητες αἵτινες ἐνίοτε ἐπροξενοῦντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας Ὅλον τοῦτο ὁ πεπολιτισμένος κόσμος ὀφείλει εἰς τὰς προόδους τῆς φυσιογνωσίας, ἥτις ηὔρυνε τὸν διανοητικὸν ὁρίζοντα, συνήργησεν εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, περὶ τῶν ὁποίων κατὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ μέσους αἰῶνας οὐδὲ κἂν ἔφαντάζοντο.

Κατὰ τὴν σύγχρονον ὑψηλὴν κατάστασιν τῆς ἐπιστήμης εἶνε λίαν περίεργον νὰ ρίψῃ τις ἓν βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπὶ τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων τῶν ἀρχαίων, νὰ ἐπισκοπήσῃ τίνι τρόπῳ οἱ ἀρχαῖοι ἐξήγουν τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως τὰ ὁποῖα ἡμεῖς τελείως ἐννοοῦμεν καὶ δὲν ἀποδίδομεν εἰς αὐτὰ μυστηριώδες καὶ ὑπερφυσικὸν χαρακτῆρα. Ἤδη τὸ ὀλίγον τὸ ὁποῖον γινώσκομεν ἐκ τῶν ἰδεῶν τῶν ἀρχαίων περὶ τοῦ κόσμου ἀρκεῖ ὅπως συλλάβωμεν ἐναργῆ ἔννοιαν περὶ ἐκείνων τῶν μεγάλων ἐπιτυχιῶν αἵτινες ἐγένοντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἐπιστήμης κατὰ τὰ τελευταῖα 500 ἔτη.

Ὁ Ρωμαῖος ἐπιστήμων Πλίνιος ὁ νεώτερος (γεννηθεὶς τῷ 23 ἔτος μ.Χ. καὶ φονευθεὶς κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Βεζουβίου τῷ 79 ἔτ. μ. Χ. συνήθροισεν ἐν τῷ ἐκτεταμένῳ συγγράμματί του ὅλας τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις τῆς ἐποχῆς του. Ἐν τούτῳ τῷ πονήματι (Naturalis Historia) συνελέγησαν ἀποσπάσματα ἐκ 2,000 βιβλίων, ἕνεκα δὲ τούτου παρέχει ἡμῖν πιστὴν εἰκόνα, τῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς· σχεδὸν ἐν ἑκάστῃ σελίδι παρὰ τῷ Πλινίῳ εἶνε δυνατὸν νὰ εὕρῃ τις ἐν τῇ αὐτῇ σειρᾷ μετά τινων γεγονότων ἁπλῆν ἐπίνοιαν οὐδαμοῦ βασιζομένους μύθους. Οὕτω π.χ. ὁ Πλίνιος διηγεῖται ὅτι οἱ γείτονες τῶν Σκύθων Ἀριμασπαῖροι εἶχον ἓν μόνον ὀφθαλμὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μετώπου. Ἡ φυλὴ αὕτη διαρκῶς διεξῆγε πόλεμον κατὰ τῶν ἀγρίων πτηνῶν γρύφων προφυλαττόντων τὰ ἀμύθητά των πλούτη ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς τῶν Ἀριμασπαίρων. Γειτονικὸν ἐπίσης τῶν Σκύθων ἦν ἕτερος λαὸς ὅστις εἶχε τὰς πτέρνας ἐστραμμένας εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἕνεκα τούτου ἠδύνατο νὰ τρέχῃ ταχύτατα ἐν ταῖς στέπαις καὶ τοῖς δάσεσι μετὰ τῶν ἀγρίων ζώων. Οἱ ἀρχαῖοι ὑποθέτουσιν, ὅτι μέχρις Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου εἰς οὐδένα ἦτο γνωστὴ ἡ ὕπαρξις ταύτης τῆς φυλῆς. Περὶ τῶν ἐγχωρίων τῆς Ἰνδίας ὁ Πλίνιος διηγεῖται πράγματα ὅλως ἀπίθανα. Ἐκεῖ ἔν τισι τόποις εὑρίσκονται ἄνθρωποι μετὰ κεφαλῶν κυνὸς καὶ γαμψῶν ὀνύχων ζῶντες διὰ τῆς θήρας τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ζώων. Περαιτέρω ὁ Πλίνιος ἀναφέρει περὶ τῆς φυλῆς τῶν μονοπόδων. Εἶνε δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ τις πῶς προῆλθον οἱ παρόμοιοι μῦθοι. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Πλίνιος ἀναφέρει ἐπίσης πολλὰ ὀλίγον πιθανὰ πράγματα περὶ τῆς φυσικῆς δυνάμεως ἀθλητῶν τινων. Οὕτω π. χ. οὗτος ποιεῖται λόγον περὶ ἑνὸς σωματοφύλακος τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου τοῦ Βιννίου Βαλένσου, ὅστις ἠδύνατο νὰ σταματήσῃ μίαν ἅμαξαν συρομένην ὑπὸ δύο ἵππων ταχέως τρεχόντων. Ὁ αὐτὸς δῆθεν ἤγειρε φορτωμένας ἁμάξας κτλ. Ἕτερος ἀθλητὴς Φούσιος ἠδύνατο διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς νὰ ἐγείρῃ ἕνα ἡμίονον.

Περὶ τῆς διαρκείας τῆς ζωῆς οἱ ἀρχαῖοι εἶχον λίαν περιέργους παραστάσεις. Ὁ Ἡσίοδος ἰσχυρίζετο ὅτι ὁ κόραξ εἶνε ἐννεάκις μακροβιώτερος τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δὲ ἔλαφος τετράκις μακροβιωτέρα τοῦ κόρακος. Ὁ Ἑλλανικὸς ἀναφέρει ὅτι κάτοικοί τινες τῆς Αἰτωλίας ἔφθασαν μέχρι 200 ἐτῶν, εἷς δὲ αὐτῶν ὁ Πικτόρεος ἔζησεν ἕως 300 ἔτη. Ὁ Δάνδω κάτοικος τῆς Ἰλλυρίας δῆθεν ἀπέθανε 500ετής. Ὁ διάσημος Ξενοφῶν διηγεῖται ὅτι εἷς ἐκ τῶν βασιλέων τῆς νήσου Λυυτένης ἔφθασεν εἰς 600ετῆ ἡλικίαν, ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν 800ετής.

Ἐκ πάντων τῶν ζώων ὁ Πλίνιος νοημενέστερον θεωρεῖ τὸν ἐλέφαντα, λέγων ὅτι τοῦτο τὸ ζῶον διακρίνεται ἐπὶ τιμιότητι, νῷ, δικαιοσύνῃ· πρὸς τούτοις τοῦτο λατρεύει τοὺς ἀστέρας καὶ θεωποιεῖ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην. Εἶνε δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ τις τίνι τρόπῳ οἱ ἀρχαῖοι ἐννόησαν τὰ θρησκευτικὰ συναισθήματα τῶν ἐλεφάντων. Συγγραφεῖς τινες τῆς ἀρχαιότητος διηγοῦνται ὅτι κατὰ τὴν νέαν σελήνην οἱ ἐλέφαντες συναθροίζονται κατ' ἀγέλας παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀμίλον καὶ ἐκεῖ κολυμβῶσιν, ἔπειτα προσκυνοῦσι τοὺς ἀστέρας καὶ ἐκ νέου ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰ δάση των. Κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τῶν ἀρχαίων, ὁ ἐπικινδυνώτατος ἐχθρὸς τοῦ ἐλέφαντος ἦνε ὁ μέγας ὄφις «δράκων» Ὁ μυθικὸς οὗτος δράκων παραμονεύει τοὺς ἐλέφαντας ἐν τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτῶν τόποις ἐντὸς τοῦ δάσους περιτυλίσσεται εἰς τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ

τοὺς φονεύει. Τὰ τέρατα ταῦτα ἔζων ἐν Αἰθιοπίᾳ καὶ Ἰνδίᾳ. Βεβαίως οὐδεὶς εἶδέ ποτε αὐτά.

Ἐκ τῶν δένδρων ἰδιαιτέρας τιμὰς ἀπέλαυεν ὁ πλάτανος. Οὗτος ὡς παρέχων πολὺν σκιὰν μετεφυτεύθη ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἐποτίζετο δ' οἴνου, τῶν ἀρχαίων νομιζόντων ὅτι ὁ οἶνος δεικνύει ἐνεργητικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ δένδρου. Ἐν Γορτυνίᾳ τῆς νήσου Κύπρου παρὰ τινα πηγὴν ὑψοῦτο ἀξιοσημείοτος πλάτανος οὐδέποτε ἀποβάλλων τὰ φύλλα του· ἐν Ἑλλάδι ἰσχυρίζοντο ὅτι ὑπὸ τοῦτον τὸν πλάτανον ἀνεπαύοντό ποτε ὁ Ζεὺς καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἁρπαγεῖσα παρθένος Εὐρώπη. Τὸν ἀδάμαντα κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Πλινίου, ἀδύνατον νὰ πυρακτώσῃ τις ἐν τῇ πυρᾷ. καὶ ἂν οὗτος τεθῇ ἐπὶ τοῦ ἄκμωνος, ἀποτεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς κτύπους τῆς σφύρας μόνον τὸ αἷμα τοῦ τράγου, δύναται νὰ μαλακύνῃ αὐτὸν καὶ νὰ καταστήσῃ εὔθραυστον ὑπὸ τοὺς κτύπους τοῦ σιδήρου. Ἀλβέρτος ὁ μέγας εἰς τοῦτο προστίθησιν ὅτι ὁ τράγος πρέπει νὰ τρέφηται διὰ πετροσελίνου καὶ νὰ ποτίζηται δι' οἴνου. Κατὰ τὸν ἔννατον μ. Χ. αἰῶνα ἅπαντες οὗτοι οἱ μῦθοι τῆς ἀρχαιότητος ἀπήλαυον εἰσέτι πλήρους ἐμπιστοσύνης, διότι οὗτοι κατεχωρίθησαν ἐν τῇ ἐγκυκλοπαιδείᾳ Ραβάνου τοῦ Μαύρου, ὅστις ἐζήσκει ἕνεκα τῆς πολυμαθείας του μέγα κῦρος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του. Ἐκ ταύτης τῆς ἐγκυκλοπαιδείας μανθάνομεν, ὅτι ἐν Αἰθιοπίᾳ εὑρίσκετο μία λίμνη τὸ ὕδωρ τῆς ὁποίας τρὶς τῆς ἡμέρας ἐγίνετο πικρὸν καὶ ἄλλας τόσας φορὰς —γλυκύ. Ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ἀναφέρεται ὅτι ἐν Ἀφρικῇ πρὸς νότον τῆς Τριπόλεως εὑρίσκεται μία πηγή, ἥτις κατὰ τὴν ἡμέραν εἶνε τόσον ψυχρὰ ὥστε δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ πίῃ τις ὕδωρ ἐξ αὐτῆς, τὴν δὲ νύκτα τὸ ὕδωρ αὐτῆς γίνεται τόσον θερμὸν ὥστε εἶνε ἀπροσπέλαστον. Ἄλλη θαυμασία πηγὴ εὑρίσκετο ἐν Ἠπείρῳ περὶ τῆς ὁποίας διηγοῦνται ὅτι ἀνημμένη λαμπὰς ριπτομένη εἰς αὐτὴν ἔσβυνε καὶ ἐσβεσμένη λαμπὰς ριπτομένη ἐν αὐτῇ ἐπ'αὐτῆς ἠνάπτετο Ὁ Μαῦρος διέσωσεν ἐπίσης πολλοὺς μύθους ἐκ τῆς σφαίρας τῆς βοτανικῆς. Οὕτω π. χ. οὗτος διηγεῖται περὶ τῆς Πενταπόλεως κειμένης ἐν τῷ τόπῳ τῶν ἀπολεσθέντων Σοδόμων καὶ Γομόρων τὰ ἀκόλουθα: Ἐν τῇ Πενταπόλει ἀπαντῶσιν ἐν ἀφθονίᾳ δένδρα φέροντα λαμπρὰ κατὰ τὴν ὄψιν μῆλα, ἀλλ' ἄν τις κόψῃ ἕνα ἐκ τούτων τῶν καρπῶν οὗτος ἀποσυντίθεται ἐν τῇ χειρὶ εἰς κόνιν. Ἐκ τῶν ζώων τῶν ἐνδιαιτωμένων ἐν ταύτῃ τῇ θαυμασίᾳ χώρᾳ ἰδίᾳ ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ Ἀντιλόπη αἴγαγρος, ἥτις ἐν ὥρᾳ κινδύνου καταρρίπτεται ἐκ τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν εἰς τὸν κρημνὸν ἀλλὰ κατὰ τὴν πτῶσιν συγκρατεῖται καὶ σώζεται ὑπὸ τῶν ἰδίων της κεράτων. Ἐν ταῖς δάσεσιν ὅπου βλαστάνει τὸ πέπερι ζῶσιν ἐν ἀφθονίᾳ ὄφεις φρουροῦντες τοὺς πολυτίμους κήπους τῶν δένδρων. Ἀλλ' ὅταν ὁ καρπὸς ὡριμάσῃ οἱ ἐγχώριοι καίοντες τὸ δάσος ἀποδιώκουσι τοὺς ὄφεις. Ἐκ τοῦ πυρὸς τῆς πυρκαϊᾶς τὸ πέπερι γίνεται μέλαν. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων τὸ χόρτον τοῦ βασιλικοῦ προκαλεῖ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ φρενοβλάβειαν. Ἂν δὲ συντρίψωμεν αὐτὸν καὶ καλύψωμεν διὰ λίθου μετά τινα χρόνον μετατρέπεται εἰς σκορπιόν. Ὁ Ραβάνος ἰσχυρίζεται ὅτι ἂν συντρίψωμεν δέκα καρκίνους μετὰ τοῦ χόρτου βασιλικοῦ, εἰς τὸν τόπον ἐνῷ ἀπεθέσαμεν τοῦτο τὸ μίγμα, θὰ συναθροισθῶσιν οἱ σκορπιοὶ ἐκ πάντων τῶν περιχώρων. Ἐν τούτοις εἰς οὐδένα ἐπήρχετο ἡ ἰδέα νὰ ἐξελέγξῃ ταῦτα τὰ διηγήματα δι' ἀμέσων πειραμάτων. Ἐπίσης οὐδεὶς εἶδε τὸν πολύτιμον λίθον «Σεληνήτην», ἐν τούτοις ἰσχυρίζονται ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ περιλαμβάνεται ἡ ἀπεικόνισις τῆς Σελήνης καὶ ὅτι αὕτη ἡ ἀπεικόνισις ὑποκύπτει κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον εἰς τὰς φάσεις τῆς Σελήνης, ὁτὲ μὲν ἐλαττουμένης ὁτὲ δὲ μεγεθυνομένης. Εἰς ἄλλον λίθον, τὴν «γλωσσόπετραν» ἀπέδιδον τὴν ἰδιότητα νὰ ἐξασκῇ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς κινήσεως τῆς σελήνης. Ἂν τις ἐκράτει ὑπὸ τὴν γλῶσσαν τεμάχιον λίθου τοῦ καλουμένου «γιενία» καθίστατο προορατικός. Περὶ τῆς ἀσβέστου ἔλεγον ὅτι ἂν ἅπαξ ἀναφθῇ θὰ καίῃ αἰωνίως. Παρόμοιοι ἀβάσιμοι ἰσχυρισμοὶ δὲν κατέπλησσον ἰδίᾳ τοὺς ἀρχαίους, ἀλλ' οὗτοι ἐθαύμαζον πολὺ τὴν ἄσβεστον τιτανίτιδα γῆν. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ραβάνου αὕτη καίτοι κατὰ τὴν ψαῦσιν εἶνε ψυχρὰ ἀλλ' ἐν τῇ μάζῃ της περικλείει πῦρ, τὸ ὁποῖον ἀμέσως ἐξέρχεται ἅμα περιχυθῇ δι' ὕδατος. Τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ ὁποίου σβέννυται τὸν πῦρ, ἀναφλέγει τοῦτον τὸν λίθον (ἄσβεστον) τὸ δένδρον καταπαύει ταύτην τὴν καῦσιν τοῦ λίθου ἐνῷ τοῦτο συνήθως ἀναρριπίζει τὸ πῦρ.

Παρόμοιαι ὑποθέσεις τὴν ἀλήθειαν τῶν ὁποίων οὐδεὶς ἐπειράθη νὰ ἐξελέγξῃ διεσώθησαν ἐν τοῖς βιβλίοις ἄνευ ἀλλοιώσεως καὶ παρεδίδοντο ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἐν διαστήματι ἑκατοντάδων ἐτῶν. Ἕνεκα τούτου οὐδὲν τὸ περίεργον, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μεσαιῶνος κατελήφθη ὑπὸ παχυλῆς δεισιδαιμονίας παριστάμενης ἐν τρομερᾷ μορφῇ. Ἐπὶ τέλους ἡ φύσις παρίστα ἐν τῇ φαντασίᾳ τῶν ἀνθρώπων ὡς βασίλειον τῶν δαιμόνων, τῶν μάγων καὶ ἡ πίστις εἰς τὰς μαγίσσας πηγάζει ὡς φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς καθολικῆς δεισιδαιμονίας περιπιπτούσης εἰς γενικὴν μανίαν. Κατήντησε μέχρι τούτου ὥστε ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν ἡμέραν ἰδίᾳ δὲ τὴν νύκτα ἔτρεμε φανταζόμενος ὅτι περιεκυκλοῦτο ὑπὸ λεγεῶνος πονηρῶν πνευμάτων. Δο-

ρινικανὸς Νικόλαος Ζακιὲ ἰσχυρίζετο ὅτι ὑφίσταται ὁλόκληρος διοργανωθεῖσα τάξις τῶν μάγων λατρευόντων τὸν διάβολον καὶ λαμβανόντων παρ' αὐτοῦ τὰ μέσα πρὸς ἐκβασάνισιν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων. Ἐπὶ τῆς μεταρρυθμίσεως (προτεσαντισμ.) ἡ πίστις αὕτη εἰς τὸ δυνατὸν τῆς σκέψεως συνδέσμου μετὰ τοῦ διαβόλου ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε μία θρησκευτικὴ μερὶς ἐχθρικῶς διακειμένη πρὸς τὴν ἄλλην κατηγόρει ταύτην ὅτι διατελεῖ ἐν συνδέσμῳ πρὸς τὸν διάβολον. «Αἱ κατηγορίαι αὗται, λέγει ὁ διδάκτωρ Σνὲλλ, παρέσχον τὴν ἀφορμὴν εἰς τὸ ὅπως ἑκάστη μερὶς, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ὑποψίας ἐπὶ ταῖς πρὸς τὸν διάβολον σχέσεσι, μετὰ πολλῆς αὐστηρότητος καταδιώκῃ τοὺς ὑποπτευομένους ἐπὶ τῇ λατρείᾳ τοῦ πονηροῦ πνεύματος». Τοιουτοτρόπως ὁ προτεσταντισμὸς ἀντὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν κατὰ τῶν μάγων διωγμῶν, ἀπεναντίας ἐνίσχυσεν αὐτούς. Περὶ τοῦ, πόσον τρομερὰς διαςάσεις ἐλάμβανον οὗτοι οἱ διωγμοὶ γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὰς ἀξιοπίστους πηγὰς τὰς μνημονευομένας ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Σνὲλλ τῷ 1589 ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐκάησαν ἐν Νεήσῃ 138 μάγισσαι, ἐνῷ ἀπὸ τοῦ 1640—51 ἔτ. ἀπέθανον τὸν διὰ πυρᾶς θάνατον περὶ τοὺς 1000 ἀνθρώπους μεταξὺ τῶν ὁποίων καταλέγονται οὐκ ὀλίγα παιδία ἡλικίας ἑνὸς ἕως ἓξ ἐτῶν. Θὰ ἦτο σφαλερὸν τὸ νὰ ἐνόμιζέ τις, ὅτι ὑπεβάλλοντο εἰς τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς βασάνους μόνον αἱ γραῖαι: ἄνθρωποι ἑκατέρου τοῦ φύλου καὶ πασῶν τῶν ἡλικιῶν ἐγίνοντο θύματα τῆς παχυλῆς δεισιδαιμονίας Ὁ διδάκτωρ Σνὲλλ εὗρεν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς πόλ. Βιουρσβούργου ἀπὸ τοῦ 1627—29 πλήρη κατάλογον τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει καησῶν μαγισσῶν. Ἀναφέρομεν ἐκ τούτων ὀλίγας μόνον σειράς. Κατὰ τὴν πέμπτην τιμωρίαν ἐκάησαν ὀκτὼ ἄνθρωποι· ὁ Λοῦτς πλούσιος παντοπώλης, ὁ Ροῦτσερ — παντοπώλης, ἡ γυναικαδέλφη τοῦ κυρίου Δομπρόμπστου, ἡ γυναικαδέλφη τοῦ γέροντος Στέϊνμπαχ, ἡ γραία Μπαναφισίχα σύζυγος τοῦ συμβούλου, ἡ Γέμπη ὡραιοτάτη γυνὴ τοῦ Βιουρτσμπούργου μαθητὴς δωδεκαέτης γινώσκων πολλὰς γλώσσας.

Μόνον αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι κατώρθωσαν νὰ κατανικήσωσι τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀμαθείας, ἥτις κατέπιε τόσον μέγα πλῆθος ἀθώων θυμάτων. Μόνον αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι διέχυσαν φῶς ἐπὶ τούτου τοῦ τρομεροῦ σκότους καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Εἶνε εὐνόητον, ὅτι ἀπῃτοῦντο αἰῶνες ὅπως ἡ ἐπιστήμη δυνηθῇ ἀρκούντως νὰ ἐνισχυθῇ καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὸ πρόσωπον τῆς χειραγωγοῦ τῶν τυχῶν της ἀνθρωπότητος. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ μεσαιῶνος οἱ διαυγεῖς νόες οὐχὶ ἅπαξ παρεπλανῶντο. Ὡς ἀπόδειξιν τούτου δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἡ ἀστρολογία καὶ ἡ ἀλχημία.

Ἤδη ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐγένετο ἀπόπειρα κατασκευῆς χρυσοῦ ἐκ τῶν μὴ πολυτίμων μετάλλων, καὶ οὐδεὶς ἀμφέβαλλε περὶ τοῦ ὅτι οἱ μάγοι ἔχουσι ταύτην τὴν δύναμιν. Ὑπέθετον ὅτι ἡ τοιαύτη μετατροπὴ κατορθοῦται τῇ βοηθείᾳ ἑτέρου ὑλικοῦ «τοῦ λίθου τῶν σοφῶν» ἢ τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου.

Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν συγχρόνων τῆς ἀρχῆς τοῦ μεσαίωνος ὁ φιλοσοφικὸς λίθος ἐν τῇ φύσει δὲν ἀπαντᾷ ἕτοιμος, παρασκευάζεται δὲ ἐκ τῆς οὕτω καλουμένης πρώτης ὕλης Materia prima Τοιουτοτρόπως ἡ λύσις τοῦ ζητήματος συνέκειτο εἰς τὴν ἐκζήτησιν ταύτης τῆς ὕλης· ἐν τούτοις οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ αὐτὴν ὡς καὶ οὐδεὶς εἶδεν αὐτήν. Οἱ Ἀλχιμικοὶ μετὰ ζήλου ὀφειλομένου εἰς σπουδαιότερον ἀντικείμενον, ἐδοκίμασαν ἅπαντα τὰ γνωστὰ σώματα τῆς φύσεως ἐπὶ σκοπῷ κατασκευῆς ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ αὐτῶν τῆς πρώτης ὕλης, ἀλλ' ἅπασαι αἱ ἀπόπειραι αὐτῶν δὲν ἐπέφερον σημαντικόν τι ἀποτέλεσμα. Ἡ ἀξιοσημείωτος ἐπιμονή, ἡ ἀκατάβλητος ἐνέργεια μεθ' ἧς οἱ ἀλχημικοὶ ἐπεδίωκον τὸν σκοπόν των, ἐξηγοῦνται ἐκ τῆς ἐλπίδος τῆς ταχείας πλουτίσεως ἐν ᾗ περιπτώσει πραγματικῶς κατορθώσουσι νὰ κατασκευάσωσι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐκ τῶν μὴ πολυτίμων ὑλικῶν. Οἱ ἀλχιμικοὶ ἀκραδάντως ἐπίστευον ὅτι ἐνωρὶς ἢ βραδέως θὰ κατορθώσωσι νὰ ἐφεύρωσι τὸν φιλοσοφικὸν λίθον εἰς τὸν ὁποῖον ἐκτὸς τούτου ἀπέδιδον τὰς ἰδιότητας τῆς ζωτικῆς ἀρχῆς τοῦ οὕτω καλουμένου «ζωτικοῦ ἐλιξιρίου». Ἐπὶ τέλους ὅπως τελείως κατανοηθῇ ἡ ἀνεξάντλητος ἐνέργεια τούτων τῶν φαντασιοπλήκτων, πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦτο τὸ περιστατικόν, ὅτι οὗτοι δὲν εἶχον ζωηρὰν παράστασιν τῶν πραγμτικῶν ἰδιοτήτων τῶν σωμάτων τῆς φύσεως, τῶν νόμων τῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν φαινομένων, ἕνεκα δὲ τούτου ἐνόμιζον ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει ἀδύνατος. Ὁ διάσημος ἰατρὸς Βὰν Γέλμοντ (γεννηθεὶς τῷ 1577 ἐν Βρυξέλαις) ἰσχυρίζετο ὅτι κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃ χρυσὸν τῇ βοηθείᾳ ἑνὸς ὑλικοῦ τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ἐκ τοῦ Ἰρλανδοῦ Μοῦτλερ. Τὸ ὑλικὸν τοῦτο ἦν βαρεῖα κόνις κροκόχρους ἀπαστράπτουσα ὡς ὕελος συντετριμμένη. Κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἰρλανδοῦ ὁ Βὰν Γέλμοντ περιετύλιξεν ἐν τέταρτον τοῦ γραμμαρίου εἰς κηρὸν καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐντὸς κοχλάζοντος ὑδραγύρου 200 γραμμαρίων. Ὡς διηγεῖτο ὁ βὰν Γέλμοντ, ἐν τῇ χοάνῃ ἤρξατο νὰ κοχλάζῃ τὸμίγμα καὶ ὁ ὑδράργυρος συνηθροίσθη ὡς πλακοῦς. Μετὰ τὴν κατάψυξιν ἐν τούτῳ τῷ πλακοῦντι εὑρέθησαν ὀκτὼ οὐγγίαι καθαροῦ χρυσοῦ, διότι ἐν γραμμάριον τῆς ρηθείσης κόνεως ἤρκει ὅπως μετατρέψῃ 20,000 γραμμα. ὑδραρ-

γόρου εἰς χρυσόν. Ὁ Ἐλβέτιος ἰατρὸς αὐλικὸς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ὀράνης διηγεῖται ὅτι κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1666 ἐνεφανίσθη εἰς αὐτὸν ἄγνωστός τις προτείνων αὐτῷ τὴν πώλησιν φιλοσοφικοῦ λίθου. Ὁ Ἐλβετὸς ἔλαβεν ἐν τεμάχιον τούτου τοῦ πολυτίμου λίθου καὶ ὅτε ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ ὁ ξένος ἔλαβε τοῦτο τὸ τεμάχιον καὶ δοὺς αὐτῷ ἔτι μικρότερον ὑπεσχέθη νὰ ἐπανέλθῃ τὴν ἐπιοῦσαν ὅπως δείξῃ τὴν κατασκευὴν τοῦ χρυσοῦ. Ἀλλ' ὁ ξένος δὲν ἐπέστρεψεν καὶ ἄγνωστον ποῦ ἐκρύβη. «Ἕνεκα τούτου, διηγεῖται ὁ Ἐλβέτιος, κατέλαβέ με ἀμφιβολία περὶ τῆς εὐσυνειδησίας τοῦ ξένου. Εἰσῆλθεν ἡ σύζυγός μου καὶ εἶπεν· «ἂς δοκιμάσωμεν αὐτὸν τὸν λίθον, διότι καθ' ὅλην τὴν νύκτα δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ κοιμηθῶ». Τότε ὁ Ἐλβέτιος διέταξεν εἰς τὸν υἱόν του νὰ ἀνάψῃ τὴν θερμάστραν καὶ ἐζύγισεν ἓξ δραχμὰς μολύβδου. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ περιετύλιξε τὸν φιλοσοφικὸν λίθον διὰ κηροῦ καὶ ὅτε ὁ μόλυβδος ἐν τῇ χοάνῃ ἐτάκη ἔρριψεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸν κηρὸν μετὰ τοῦ λίθου. Ὁ Ἐλβέτιος ἰσχυρίζεται ὅτι μετὰ παρέλευσιν τετάρτου τῆς ὥρας ὅλος ὁ μόλυβδος μετετράπη εἰς πραγματικὸν χρυσόν. «Ἐγώ, διηγεῖται οὗτος καὶ ἅπαντες οἱ παρόντες ἐξεπλάγημεν, ἐλάβομεν τὸ ἔτι θερμὸν τεμάχιον τοῦ χρυσοῦ καὶ προσετρέξαμεν εἰς τὸν χρυσοχόον ὅστις ἀνεγνώρισεν ἐν τούτῳ τῷ τεμαχίῳ χρυσὸν ἀνωτάτης ποιότητος καὶ ἔδιδε δι' ἑκάστην οὐγγίαν αὐτοῦ ἀνὰ 50 γάλδενα. Ἂν δὲ ἐνταῦθα ὑπῆρχέ τι διαβολικόν, τὴν ἐπιοῦσαν θὰ εὑρίσκομεν ἀντὶ χρυσοῦ ἀντικείμενόν τι μὴ ἔχον ἀξίαν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνέβη. Ὁ χρυσὸς οὐδόλως μετεβλήθη καὶ πολλοὶ εἰδήμονες ἤρχοντο ἐπίτηδες διὰ νὰ ἴδωσιν αὐτὸν καὶ ἀνεγνώριζον ἐν αὐτῷ ἁπάσας τὰς ἰδιότητας καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ εὐγενεστάτου τῶν μετάλλων». Ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη τελείως ἀρνεῖται τὸ δυνατὸν τῆς μεταβολῆς οἱουδήποτε ὑλικοῦ μετάλλου εἰς χρυσόν. Διὰ τοῦτου καίτοι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐλβετίου λεγόμενα ἐκ πρώτης ἀπόψεως φαίνονται εἰλικρινῆ, ἀληθῆ δὲν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν μεγάλην σημασίαν Ἂν ἡ μετατροπὴ τοῦ μετάλλου ἦτο δυνατὴ, ἡ χημεία ἀπὸ πολλοῦ θὰ εὕρισκε τρόπους πρὸς πραγμάτωσιν αὐτῆς ἀφοῦ τόσον νέα σώματα (ἐνώσεως) ἐλήφθησαν ἐν τοῖς χημικοῖς ἐργαστηρίοις, τόσας ἀναλύσεις καὶ ἀποσυνθέσεις τῶν συνθέτων σωμάτων εἰς τὰ συστατικὰ αὐτῶν ἐγένοντο. Ἐνῷ οἱ Ἀλχημικοὶ σχεδὸν οὐδὲν τούτων ἠδυνήθησαν νὰ ποιήσωσι. Εἶνε χαρακτηριστικὸν τὸ ἀκόλουθον περιστατικόν: ἐν πάσαις ταῖς διηγήσεσιν ὁ φιλοσοφικὸς λίθος κομίζεται ὑπό τινος ἀγνώστου ὅστις μετὰ ταῦτα κρύπτεται. Οὕτω π. χ. ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος ὁ Γ'. ὑπεσχέθη εἴς τινα ἄγνωστον τὸν ἐφευρέτην ἐρυθρᾶς κόνεως μετατρεπούσης τὸν ὑδράργυρον εἰς χρυσόν, ἑκατὸν χιλιάδας ταλήρων ἂν ἔλθῃ τὴν ἐπιοῦσαν καὶ ἐπιδείξῃ τὴν τέχνην του. Ἐν τούτοις ὁ ἄγνωστος δὲν ἐπανῆλθε διότι βεβαίως ἦν ἀπατεών. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος πολὺς ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ Ἰταλοῦ Μανουὴλ Κρτάνου ὅστις ἰσχυρίζετο ὅτι κατέχει τὸ μυστικὸν τῆς κατασκευῆς τοῦ χρυσοῦ. Οὗτος ἐπὶ πολὺν χρόνον διέτριψενἐν τῇ αὐλῇ τῆς Βιέννης, ἔπειτα δ' ἀπῆλθεν εἰς Βερολῖνον καὶ ὑπεσχέθη εἰς τὸν βασιλέα Φριδερῖκον τὸν πρῶτον νὰ μετατρέψῃ τὸν ὑδράργυρον εἰς ἄργυρον, τὸν δὲ ἄργυρον εἰς χρυσόν. Διὰ ταύτης τῆς προφάσεως ἀφῄρει οὐκ ὀλίγα χρήματα ἐκ τῶν εὐπίστων, ἔπειτα δὲ λάθρα κατέφυγεν εἰς Φραγκφόρτην ἐπὶ τοῦ Μάϊν ἀλλὰ συνελήφθη καὶ ὡς ἀπατεὼν ὑπέστη τὸν δι ἀγχόνης θάνατον.

Ἡ ἀλχημία διετηρήθη ἐπὶ περισσότερον χρόνον ἢ ἡ ἀστρολογία, ἥτις κατεστράφη ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ πολὺς Νέντων ἐξήγησε τὴν κίνησιν τῶν σωμάτων διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἕλξεως προερχομένης ἐκ τοῦ Ἡλίου. Ἡ ἀπόδειξις δὲ τοῦ ψεύδους τῶν ἀλχημιστῶν λιρημάτων ἐπιστημονικῷ τῷ τρόπῳ ἦν συγκριτικῶς δυσχερεστάτη.

Κατὰ τὴν σημερινὴν ὑψηλὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης, δυνάμεθα μετὰ αἰσθήματος εἴδους τινὸς συμπαθείας νὰ ἀναπολήσωμεν ἐκείνους τοὺς ἀπομεμακρυσμένους χρόνους ὅτε ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ πίστις εἰς προκαταληπτικὰς ἀβασίμους ἰδέας ἐπολλαπλασίαζον τὰς πολυαρίθμους δυστυχίας τῆς ἀνθρωπότητος. Συγχρόνως δὲ ὀφείλομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ἀληθεῖς ἥρωες τοῦ παρελθόντος δὲν εἶνε οἱ νικηφόροι κατακτηταὶ οὔτε οἱ περιώνυμοι πολιτικοὶ περὶ τῶν ὁποίων ποιεῖται λόγον ἡ ἱστορία ἀλλ' οἱ σοφοὶ καὶ οἱ ἐρευνηταὶ τῆς φύσεως διὰ τῶν ἀγώνων τῶν ὁποίων κατωρθώθη ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς ἀμαθείας, τῆς δεισιδαιμονίας καὶ ἡ διάχυσις τοῦ φωτὸς τῆς ἀληθείας.

ΠΑΡΑΞΕΝΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Ὡς εἶνε γνωστὸν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑφίσταται ἀπό τινος χρόνου σύλλογος τῶν αὐτοκτονούντων τῶν ὁποίων τὰ μέλη ὤφειλον διὰ λαχνοῦ νὰ θέτωσι πέρας εἰς τὴν ζωήν των διὰ τῆς αὐτοχειρίας. Ἐπ' ἐσχάτων ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἱδρύθη ἕτερος σύλλογος τῶν ἀντιπάλων τῆς αὐτοκτονίας καὶ ὅστις τὴν σήμερον ἀριθμεῖ 300 περίπου μέλη. Σκοπὸς τοῦ συλλόγου εἶνε νὰ συλλέξῃ ὡς μέλη του ἐκείνους οἵτινες κατά τινα τρόπον ἀπεπειράθησαν νὰ αὐτοκτονήσωσι.

Τὰ μέλη αὐτοῦ διοργανίζουν δεῖπνα, ἐκτάκτους διασκεδάσεις, ἐξοχικὰς ἐκδρομὰς κλπ. Δυσκόλως θὰ ἐπίστευέ τις ὅτι ἅπαντες οὗτοι οἱ διασκεδάζοντες ἄνθρωποι ἀπηλλάγησαν ἐκ τῆς ἀγχόνης, τοῦ δηλητηρίου καὶ τοῦ πολυκρότου. Ὁ σύλλογος οὗτος ἠρίθμει μόνον τρεῖς ἀνεπανορθώτους αὐτόχειρας οἵτινες καὶ μετὰ τὴν ἐγγραφὴν εἰς αὐτὸν ἔθεσαν ἀφ' ἑαυτῶν πέρας εἰς τὴν ζωήν των. Τὰ μέλη τοῦ συλλόγου ἀπεμάκρυναν ἐκείνας τὰς αἰτίας αἵτινες ἐξηνάγκασαν τούτους τοὺς δυστυχεῖς ν' ἀποφασίσωσι νὰ αὐτοκτονήσωσιν. Οὕτω π. χ. εἰς τοὺς ἐνδεεῖς ἐδίδοντο χρηματικαὶ βοήθειαι ἐκ τῶν κεφαλαίων τοῦ συλλόγου, εὑρίσκοντο δι' αὐτοὺς ἐργασίαι. Τὸ κεφάλαιον αὐτοῦ ἦν σημαντικόν, χάρις εἴς τινας μεγαλοδώρους εὐεργέτας. Οἱ ἐκ μελαγχολίας πάσχοντες ἐνοσηλεύοντο ὑπὸ ἰατρῶν τοῦ συλλόγου. Τοὺς ἰαθέντας ἐκ ταύτης τῆς ψυχικῆς νόσου ὁ σύλλογος μετὰ ταῦτα ἐδέχετο μετ' ἀνοικτῶν ἀγκαλῶν. Μετὰ τοῦτον τὸν σύλλογον, ὅστις ἔθετε ὡς σύνθημα τοιοῦτον συμπαθῆ σκοπὸν ἔρχονται ἄλλοι ἐκκεντρικοὶ σύλλογοι· οἷον ὁ «Vannittes» σύλλογος τῶν διηνεκῶς ταξειδευόντων. Οὗτος ἔδιδεν ἰδιαιτέραν ὑπόσχεσιν περὶ τοῦ, ὅτι ἐν διαρκείᾳ ἑνὸς ἔτους μόνον τὴν ἡμέραν θὰ διέρχονται ἐν τῇ οἰκίᾳ των. Ἔπειτα ἔρχεται ὁ «Mouse club τοῦ ὁποίου τὰ μέλη καταγίνονται εἰς τὸ τιθάσευμα τῶν μυῶν. Μεγάλης δημοτικότητος ἀπολαύει ὁ σύλλογος τῶν «Ὀπωροφάγων», ἔπειτα ὑπάρχει ὁ σύλλογος τῶν ταξειδευόντων ἐπὶ ὄνων ἢ ἐπὶ ἁμαξῶν συρομένων ὑπὸ τεσσάρων ὄνων. Ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι τοῦ Λονδίνου δύναταί τις νὰ συναντήσῃ οὐκ ὀλίγους δζέντλεμαν, οἵτινες κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα περιπατοῦν φέροντες γαλέντσας. Οὗτοι εἶνε μέλη τοῦ «Sandal club». Ὑπάρχει καὶ ὁ «Hultes club» τοῦ ὁποίου τὰ μέλη δίδουσιν ὑπόσχεσιν οὐδέποτε νὰ φέρωσι πίλον ὥστε δύναταί τις να συναντήσῃ ἐπίσης πολλοὺς δζέντλεμαν οἵτινες ἐξέθετον τὰς σεβασμίας των κορυφὰς εἴς τε τὸν θερμὸν ἥλιον καὶ τὴν φθεινοπωρινὴν βροχήν.

Ο ΚΗΡΟΣ

Ὁ κηρὸς παράγεται οὐχὶ ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν μελισσῶν ἀλλ' ἐξάγεται ἔκ τινων φυτῶν. Οὕτω π. χ. ὁ κηρὸς δύναται νὰ ἐξάγηται καὶ ἐκ τῶν δένδρων τῶν βλαστανόντων ἐν Ἀνδαις καὶ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα κηροξύλων ἐκ τῶν ὁποίων ρέει κίτρινος ρευστὸς χυμὸς ἐκ τοῦ ὁποίου κατασκευάζονται κηρία Ἐν ταῖς τροπικαῖς χώρας ἀπαντῶσι κατὰ μέγα ποσὸν τὰ οὕτω καλούμενα Muricaceae φυτὰ ἐκ τῶν καρπῶν τῶν ὁποίων διὰ τῆς βράσεως ἐξάγεται κηρός. Ἐν Κίνᾳ ἀπὸ πολλῶν χρόνων ἤδη κατασκευάζουσι κηρία ἐκ κηροῦ ἐξαγομένου διὰ τῆς βράσεως τῶν ἐντόμων ἐμφωλευόντων ἐπί τινων δένδρων. Τοιαῦτα κηρία κατὰ τὴν ὄψιν ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ἐκ στεαρίνης (σπερματσέτα) καὶ δίδουσι τὸ αὐτὸ φῶς. Ἐν Ἰαπωνίᾳ βλαστάνουσι παντοειδῆ δένδρα τῶν ὁποίων ὁ ἐλαστικὸν χυμὸς περιέχει πολλὰς ρητινώδεις ὕλας καὶ διακρίνεται τοῦ συνήθους κηροῦ διὰ τοῦ ὅτι ὁ χυμὸς οὗτος εἶναι λίαν μαλακὸς καὶ εὐκόλως τήκεται. Ὁ ἐν Ἰαπωνίᾳ φυτικὸς κηρὸς τήκεται καὶ ὑπὸ τοῦ καύσωνος τοῦ θέρους. Τὰ κηρία τὰ κατασκευαζόμενα ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐκ τοῦ φυτικοῦ κηροῦ ἐπικαλύπτονται διὰ λεπτοῦ στρώματος στεαρίνης. Ἐκ τῆς Ἰαπωνίας κατ' ἔτος ἐξάγεται διὰ τὴν Ἀγγλίαν ἀξίας τριῶν χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν φυτικὰς κηρός. Τό Ἰαπωνικὸν κηροφόρον δένδρον ρχουσουκετανέα βλαστάνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν τόπων ἐν πετρώδει ἐδάφει καὶ δύναται νὰ μετενεχθῇ καὶ εἰς τὰς νοτίους χώρας τῆς Εὐρώπης. Ὁ κηρὸς ἰδίως ἐξάγεται ἐκ τῶν σπόρων τῶν δένδρων κατὰ μέγα ποσὸν ὥστε ἐκ 200 ὀκάδων σπόρων, ἐξάγεται 80 ὀκάδας κηροῦ. Ἡ τιμὴ ἐν ταῖς ἀγοραῖς τούτου τοῦ κηροῦ εἶναι λίαν ὑψηλὴ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ φθάνει ἕως 1)3 τῆς στερλίνας μία ὀκά. Ἐν Ἰαπωνίᾳ πολλοὶ καταγίνονται περὶ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ φυτικοῦ κηροῦ. Οἱ Ἰάπωνες κατὰ τὸ φθινόπωρον συλλέγουσι τοὺς σπόρους τῶν κηροφόρων φυτῶν, ἔπειτα θλίβουσι αὐτοὺς πρὸς ἐξαγωγὴν τῶν φλοιῶν, ξηραίνουσι τοὺς καθαροὺς σπόρους ἐπὶ 15 ἡμέρας, ἐκθέτουσιν αὐτοὺς ἐν τῷ ἡλίῳ καὶ ἐπὶ τέλους ὑποβάλλουσιν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀτμόν. Τὴν οὕτω ληφθεῖσαν κιτρίνην ὑποστάθμην ὑποβάλλουσιν εἰς πίεσιν. Οἱ Κινέζοι διὰ τὰς οἰκιακάς των ἀνάγκας μεταχειρίζονται ἓν εἶδος λίπους ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ φυτοῦ Croton seliferum, τὴν δὲ ὑποστάθμην του ὑποβάλλουσιν εἰς τὰς αὐτὰς ἐργασίας ὡς καὶ τοὺς Ἰαπωνικοὺς κηροφόρους σπόρους καὶ ἐκ τοῦ ἐξαχθέντος κηροῦ κατασκευάζουσι κηρία. Τὰ κινεζικὰ καὶ ἰαπωνικὰ ταῦτα κηρία δίδουσι λίαν ἰσχυρὸν φῶς.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

(Συνέχεια)

Περὶ ὕπνου

Ἐπέρχεται στιγμὴ καθ' ἣν ἐλλείπει ἡ ἀναγκαία ἡμῶν νευρικὴ ἐπενέργεια πρὸς συστολὰς τῶν μυῶν, καὶ πρὸς διοίκησιν καὶ σκέψιν τοῦ ἐγκεφάλου ἡμῶν. Ἡ στιγμὴ αὕτη καλεῖται ὕπνος. Καθ' ὃν χρόνον κοιμώμεθα, αἱ μὴ ἐξαρ-

τόμεναι ἐκ τῆς βουλήσεως ἡμῶν λειτουργίαι τοῦ σώματος (κυκλοφορία, ἀναπνοή, πέψις καὶ ἐκκρήσεις) ἐπιτελοῦνται κανονικῶς ἀλλὰ μὲ μικρὰν ἐπιβράδυνσιν.

Καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἡμῶν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου δὲν παύει νὰ λειτουργῇ. Ἀνακαλεῖ ἰδέας, εἰκόνας μᾶλλον ἢ ἧττον συνετὰς, μᾶλλον ἢ ἧττον ἀπεικονισμένας, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ λογικὸν ἡμῶν οὐδεμίαν ἐξέλεξιν οὔτε τακτοποίησιν ἐξασκεῖ. Ὅταν κατὰ τὴν ἀφύπνισιν ἀνακαλῶμεν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν (ἐκεῖνο ὅπερ δὲν ἔλαβε χώραν πάντοτε) σειρὰν τινὰ τῶν εἰκόνων τούτων, τῶν ἰδεῶν, λέγομεν ὅτι ὀνειρευόμεθα.

Ὑπὸ τίνας ὅρους ὁ ὕπνος καθίσταται ὠφέλιμος.

Ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς ἐκτὸς τῶν βραχέων διαλειμμάτων τῶν ἀναγκαίων πρὸς προσωρινὴν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τῆς ἐργασίας ἔχει ἀνάγκην καὶ τοῦ ὕπνου πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ θρεπτικοῦ ὑλικοῦ δαπανηθέντος κατὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἐγκεφάλου, τῶν νεύρων καὶ τῶν μυῶν. Ἐν καιρῷ τοῦ ὕπνου ἀναπαύονται ἐκεῖνα τὰ ὄργανα ἡμῶν διὰ τῶν ὁποίων ἐκτελεῖται ἡ ἀναπνοή, ἡ πέψις καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ τε αἵματος καὶ τῶν λοιπῶν ὑγρῶν τοῦ σώματος ἡμῶν. Ὁ ὕπνος εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖος εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν. Ὄχι ἐπὶ ματαίῳ ὁ ἄνθρωπος πλέον ἢ τὸ ἓν τρίτον τῆς ζωῆς του διέρχεται ἐν τῷ ὕπνῳ. Ἕνεκα τούτου γείνεται δῆλον, ὅτι ἡ ὑγιεινὴ τοῦ ὕπνου ἐν τῇ σειρᾷ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ὑγιεινῆς πρέπει νὰ καταλαμβάνῃ τὴν πρώτην θέσιν. Ἐν τούτοις συνήθως καὶ οἱ ἀνεπτυγμένοι ἄνθρωποι ὀλίγην σημασίαν ἀποδίδουσιν εἰς τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς μόνον δύναται νὰ ὠφελήσῃ ὁ ὕπνος.

Ὁ κοιμώμενος εὑρίσκεται ἐν ἀναισθήτῳ καταστάσει, ἡ αἰσθητικότης αὐτοῦ ἐλαττοῦται, τὸ σῶμά του εἶνε σχεδὸν ἀκίνητον, ἐὰν δὲν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὴν ἀναπνοὴν καὶ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του, οἵτινες κατὰ τὸν ὕπνον βραδύνουσιν, ἐνῷ ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἐλαττοῦται. Ὁ ὑγιὴς ὕπνος ἢ ὁ ὕπνος τοῦ ἀφρόντιδος ἀνθρώπου στερεῖται ὀνείρων. Ὁ κοιμώμενος ἀπολαύει ἐσωτερικῆς ἡσυχίας ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀντλεῖ τὴν ἀποκατάστασιν καὶ τὴν ἀναζωπύρωσιν τῶν δυνάμεών του. Ὁ ἀνήσυχος καὶ ὁ ὕπνος τῶν ἀσθενῶν διαταράσσεται ὑπὸ ὀνείρων καὶ δὲν δύναται ν' ἀποκαταστήσῃ τελείως τὰς δυνάμεις, διότι τότε ὁ ἄνθρωπος παρεδόθη εἰς αὐτὸν οὐχὶ ἐξ ὁλοκλήρου. Ὁ ὕπνος τότε μόνον δύναται νὰ ᾖ κανονικὸς, ὅταν δὲν ὑπάρχωσιν ἐσωτερικαὶ ἢ ἐξωτερικαὶ αἰτίαι ἐξερεθίζουσαι τὸν ἄνθρωπον κωλύουσαι τὴν ἔλευσιν τοῦ ὕπνου.

Δύσκολος εἶνε, ὡς εἶναι γνωστὸν· ἐνίοτε δὲ καὶ ὅλως ἀδύνατος ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν ἐσωτερικῶν αἰτίων, ἐν τούτοις ἡ ἀποφυγὴ τῶν ἐξωτερικῶν αἰτίων δὲν εἶνε οὕτω δυσκατόρθωτος. Ἕνεκα τούτου πρέπει νὰ ἐπιστήσωμεν ἰδιαιτέραν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν αἰτίων τῶν προξενούντων τὴν ἀϋπνίαν, διότι διὰ τῆς ὑγιεινῆς διασκευῆς τῆς κλίνης, καὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ κοιτῶνος ταῦτα εὐκόλως ἀπομακρύνονται Κατὰ πρῶτον ἃς εἴδωμεν ὁποῖος πρέπει νὰ ᾖ ὁ κοιτών. Ἡ αἰσθητικότης τοῦ κοιμωμένου δὲν ἐκλείπει, ἀλλὰ μόνον ἐλαττοῦται. Ὁ κοιμώμενος, ὡς καὶ ὁ ἐγρηγορῶν, αἰσθάνεται τὸ φῶς, τὸν κρότον, τὸ ψῦχος· ταῦτα προκαλοῦσι παρ' αὐτῷ παντοειδῆ ὄνειρα πολλάκις δ' ἐπιφέρουσι καὶ τὴν ἐξέγερσιν. ἐκ τούτου γίνεται δῆλον ὅτι ὁ κοιτὼν πρέπει, ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ ᾖ μακρὰν τῆς ὁδοῦ καὶ νὰ μὴν ἀφήνῃ τὴν ἄμμεσον εἴσοδον τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς. Ἕνεκα τούτου ἡ ἕξις τινῶν νὰ κοιμῶνται κρατοῦντες τὴν νύκτα ἀνημμένην τὴν λυχνίαν δὲν εἶνε ὑγιεινή· Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸν ὕπνον ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἐκτελοῦνται βραδύτερον, διὰ τοῦτο ἀπολύτως ἀναγκαία εἶνε ἡ καθαριότης τοῦ ἀέρος. Κατὰ δυςυχίαν τὴν ἀπαίτησιν ταύτην τῆς ὑγιεινῆς τοῦ ὕπνου σχεδὸν πάντοτε παραμελοῦμεν. Ἐκλέγομεν διὰ κοιτῶνας οὐχὶ εὐρύχλωρον δωμάτιον μετὰ καθαροῦ καὶ ὑγιοῦς —ἀέρος, ἀλλὰ πολλάκις σκοτεινὰ, στενὰ δωμάτια ἢ γωνίας τινας ἀκαταλλήλους παντάπασι πρὸς τὸν ἀερισμόν.

Ἐν τοιούτοις κοιτῶσιν ὁ ἄνθρωπος διέρχεται πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου τῆς ζωῆς του καὶ ἀναπνέει μεμολυσμένον ἀέρα.

Ὁ κοιτὼν πρέπει νὰ ᾖ καθαρὸς, εὐρύχωρος νὰ μὴν ἔχῃ πολλὰ περιττὰ ἔπιπλα καὶ στολίσματα τὰ ὁποῖα ἐπιβραδύνουσι τὴν κανονικὴν κυκλοφορίαν τοῦ ἀέρος Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἕκαστος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τοιοῦτον κοιτῶνα ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἕκαστος δύναται νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ τακτικοῦ ἀερισμοῦ τοῦ κοιτῶνος του καὶ περὶ τῆς διατηρήσεως καθαριότητος ἐν αὐτῷ ὡς καὶ κανονικῆς θερμοκρασίας.

Ἡ ἐν τῷ κοιτῶνι θερμοκρασία πρέπει νὰ ᾖ κατά τι ἀνωτέρα τῆς ἐν τοῖς λοιποῖς δωματίοις, διότι ὁ κοιμώμενος περισσότερον τοῦ ἐγρηγορότος εἶνε εὐαίσθητος πρὸς τὸ ψῦχος. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει ὁ κοιτὼν νὰ ᾖ πολὺ θερμὸς, διότι ἐν μεγάλῃ θερμοκρασίᾳ ὁ ὕπνος τοῦ ἀνθρώπου καθίσταται ἀνήσυχος ὁ ἄνθρωπος βασανίζεται ὑπὸ κακῶν ὀνείρων καὶ πολλάκις ἐξυπνᾷ.

Ἡ κλίνη πρέπει νὰ ὑψοῦται ὀλίγον ἀπὸ τοῦ δαπέδου, ἕως ἕνα πῆχυν. Βλαβερὸν εἶνε νὰ κοιμᾶται τις ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἰδίᾳ ὅταν τοῦτο ᾖ ἰσόγειον. διότι εὐκόλως ὁ ἄνθρωπος κρυώνει

καὶ ἀσθενεῖ ἕνεκα τῆς χαμηλῆς θερμοκρασίας αὐτοῦ Ἀφ' ἑτέρου δέ, διότι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ τὸ ὁποῖον εἰσπνέει, ἕνεκα τοῦ μεγαλειτέρου συγκριτικῶς βάρους του, καταλαμβάνει τὰ κατώτερα στρώματα τοῦ ἐν τῷ κοιτῶνι ἀέρος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀὴρ πλησίον τῆς γῆς εἶνε περισσότερον μεμολυσμένος τοῦ ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις στρώμασιν. Τὸ μῆκος καὶ πλάτος τῆς κλίνης πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὸ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὅπως ὁ κοιμώμενος ἐλευθέρως δύναται νὰ ἀλλάσῃ τὴν θέσιν τοῦ σώματος· τὸ πλάτος τῆς κλίνης δι' ἄνθρωπον μετρίου ἀναστήματος πρέπει νὰ ᾖ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως πήχεως. Ἡ κλινοστρωμνὴ δὲν πρέπει νὰ ᾖ τόσον μαλακὴ ὅσον ἐλαστική. Προτιμώτερον εἶνε τὸ στρῶμα νὰ πληροῦται ἀχύρου καὶ νὰ ἀπολυμαίνηται ἐπί τινας φορὰς τὸ ἔτος ἀνανεουμένου τοῦ ἀχύρου. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπιβλαβῆ εἶνε καὶ τὰ βαρέα ἐξ ἐρίου ἐφαπλώματα. Ταῦτα πρέπει νὰ ὦσιν ἐλαφρὰ, μόνον δὲ κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ ὦσι θερμά.

Τὸ προσκεφάλαιον πρέπει νὰ ᾖ ἀρκετὰ ὑψηλόν· κατὰ τὴν χαμηλὴ θέσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ κοιμωμένου δυνατὸν νὰ συμβῇ συμφόρησις τοῦ αἵματος εἰς τὴν κεφαλήν, ἕνεκα δὲ τούτου ἐπέρχονται βαρέα ὄνειρα, πολλάκις δὲ ἐπισυμβαίνει κεφαλαλγία μετὰ τὸν ὕπνον. Καὶ τὸ προσκεφάλαιον οὔτε μαλακὸν οὔτε πολὺ ξηρὸν πρέπει νὰ ᾖνε.

Ὅταν τοποθετῆται ἡ κλίνη ἰδιαιτέραν προσοχὴν πρέπει νὰ ἐπιστήσωμεν ὅπως οἱ πόδες τοῦ κοιμωμένου, ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον προφυλάττωνται ἀπὸ τοῦ ψύχους. Ὡς οἴκοθεν ἐννοεῖται ἡ κλίνη οὔτε παρὰ τὴν θερμάστραν οὔτε παρὰ τὰ παράθυρα πρέπει νὰ τεθῇ. Πρὸ τῆς κλίνης πρέπει νὰ στρωθῇ μικρὸς τάπης, ὅπως ὁ ἐγειρόμενος ἢ ὁ κατακλινόμενος μὴ πατῇ γυμνόπους ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ δαπέδου. Πολλὰ κρυολογήματα ἐπέρχονται ἀκριβῶς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον.

Ἐπειδὴ ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος κατὰ τὸν ὕπνον γίνονται βραδύτερον, διὰ τοῦτο ὁ κατακλινόμενος πρέπει νὰ ἀπεκδύηται τὰ ἐνδύματά του, νὰ λύῃ τὴν ζώνην του ὅπως εὐκολύνηται ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος. Ἡ ἕξις τινῶν νὰ κατακλίνωνται μετὰ τῶν ἐνδυμάτων εἶνε ἐπιβλαβὴς εἰς τὸν ὀργανισμόν.

Διάρκεια τοῦ ὕπνου.

Τὸ ἀρτιγέννητον βρέφος ἂν ᾖ ὑγιὲς, διαρκῶς κοιμᾶται. Τὸ θηλάζον βρέφος κοιμᾶται ἐπὶ εἴκοσιν ὥρας τὸ ἡμερονύκτιον. Μέχρις ἑπτὰ ἐτῶν τὰ παιδία πρέπει νὰ κοιμῶνται περίπου 9 ὥρας, ἀπὸ δὲ τοῦ 12 ἔτους περίπου 8 ὥρας.

Διὰ τοὺς ἐνήλικας καὶ τοὺς ὑγιεῖς ἀρκετὸς εἶνε ἑπτάωρος ὕπνος τὸ ἡμερονύκτιον. Ὅταν ἐκτελέσωμεν δύσκολόν τινα ἐργασίαν ἰδίᾳ ἡ νοτικὴ ἐνασχόλησιν, ἀπαιτεῖται νὰ προσθέσωμεν ἀκόμη μίαν ὥραν εἰς τὸν ὕπνον. Εἰς τοὺς ἀδυνάτους, ἀσθενεῖς, ἀναρρωνύοντας ἐκ διαφόρων ἀσθενειῶν εἶνε ὠφέλιμος ὁ μετὰ μεσημβρίαν ὕπνος ἐπὶ βραχὺν χρόνον. Εἰς τοὺς ὑγιεῖς ὁ μετὰ μεσημβρίαν ὕπνος εἶνε περιττὸς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπιβλαβής. Ἐκ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐκ τῆς ἀϋπνίας πρὸ πάντων τὸ νευρικὸν σύστημα διαταράσσεται, ἀναστέλλεται ἡ διατροφὴ τοῦ ἐγκεφάλου, εἶτα δὲ βλάπτεται ὅλος ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁ πολὺς ὕπνος εἶνε ἐπιβλαβὴς καὶ συντελῇ εἰς τὴν καὶ τάπτωσιν τῆς ἰσχύος καὶ ἐπιφέρει πολυσαρκίαν. Ἐὰν τις αἰσθάνηται παράκαιρον ὑπνωδίαν πρέπει ἀφεύκτως νὰ καταστήσῃ ποικιλωτέραν τήν τε διανοητικὴν καὶ τὴν φυσικὴν του ἐνέργειαν, διότι πᾶσα μονοτονία ἐν τῇ ἐργασίᾳ προδιαθέτει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ὑπνωδίαν.

Ἡ ἀϋπνία πολλάκις δὲν εἶνε αὐτοτελὴς ἀσθένεια, ἀλλ' ἐπέρχεται ἕνεκα τῆς διαταράξεως τῶν λειτουργειῶν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, ἀκολουθεῖ τὰς διαφόρους ἀσθενείας μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν ὁποίων αὕτη ἀφ' ἑαυτῆς ἐξαφανίζεται.

Ἅπαντα τὰ ναρκωτικὰ φάρμακα τὰ λαμβανόμενα πρὸς ἀποσόβησιν τῆς ἀϋπνίας πρέπει νὰ θεωρῶνται ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν. Ἐὰν δὲ πολλάκις ἡ ἀϋπνία ἐπισκέπτηται τὸν ἄνθρωπον οὗτος πρέπει νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν συνδρομὴν ἐμπείρου ἰατροῦ.

Αλ. Κορδούλης

ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΟΥ

Ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων οἱ ἄνθρωποι προσεπάθουν νὰ μιμῶνται τὸ ἆσμα τῶν πτηνῶν διὰ λέξεων καὶ φωνῶν. Ὁ Ἀθανάσιος Κίρχερ ἐπιστήμων ἰεσουΐτης τῷ 1650 εἶχε δημοσιεύσει πραγματείαν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν· «Musurgia universalis» (παγκόσμιος μουσουργίας) ἐν τῇ ὁποίᾳ μεταξὺ ἄλλων ποιεῖται λόγον καὶ τῶν ἀσμάτων τῶν πτηνῶν προσπαθῶν νὰ μεταδώσῃ αὐτὰ διὰ τόνων τῆς μουσικῆς. Παρομοίου εἴδους ἀπόπειραι ἐπανελήφθησαν καὶ ἔφερον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν μόνον διὰ τὰ ἄσματα τοῦ κορυδαλοῦ καὶ τῆς ἀηδόνος· τὰ ἄσματα τῶν λοιπῶν πτηνῶν, ὡς φαίνεται, εἶναι ἀδύνατον νὰ τονισθῶσι. Τὸ ζήτημα, εἰς τίνα ἐκ τούτων τῶν μικρῶν ὠδικῶν πτηνῶν πρέπει νὰ δοθῇ ἡ δάφνη τοῦ πρωτείου εἶναι ἀμφισβητούμενον. Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διαθέσεως ἑκάστου. Ἐν τούτοις ὑπὲρ τοῦ κορυδαλοῦ εἶναι τὸ περιστατικὸν ὅτι οὕτως ἄρχεται ἄδων ἐνωρίτερον τῆς ἀηδόνος (πολλάκις ἤδη ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου) καὶ παύει βραδύτερον καὶ ἡ χώρα τῆς διαδόσεως αὐτοῦ εἶναι εὐρυτέρα ἢ ἡ τῆς ἀηδόνος. Ὁ κορυδαλὸς εὑρίσκεται καὶ ἐν τῇ 68ῇ μοίρᾳ πλάτους, ἐν ταῖς νήσοις Λοφόδων καὶ ἐνδιαιτᾶται ἐν ὑψηλοῖς τόποις ἐπὶ τῶν ὀρέων π. χ. τῶν πηγῶν τῆς Ἕλβης. Ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀηδὼν σπανίως ἀπαντᾷ ἀκόμη καὶ ἐν τῇ Νοτίᾳ Σουηδίᾳ ἐν δὲ τοῖς ὀρεινοῖς τόποις εὑρίσκεται μόνον κατ' ἀπομεμονομένα ζεύγη. Ἐν Γερμανίᾳ αὕτη οὐδέποτε ὑψοῦται ὑψηλότερον τῶν 3000 ποδῶν. Ἐκ-

τὸς τούτου, αὐτὸ τὸ ἆσμα τοῦ κορυδαλοῦ εἶνε ματκρότερον ἢ τὸ τῆς ἀηδόνος καὶ πάντων τῶν λοιπῶν πτηνῶν. Ἡ ἀηδὼν εἶνε τὸ μόνον πτηνόν, τὸ ἆδον τὴν νύκτα, ὁ δὲ κορυδαλὸς εἶνε ἀκάματος ψάλτης καὶ πολλάκις εἶνε δυνατὸν νὰ ἀκουσθῇ τὸ ἆσμα του καὶ μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ παρατηροῦντος. Ὁ Λενάου λέγει ὅτι ὁ κορυδαλὸς ἀνέρχεται εἰς τὸ ὕψος ἆδων τὸ χρυσοῦν ἆσμά του, ἀλλὰ βεβαίως οὗτος ὑψοῦται οὐχὶ τελείως κατ' εὐθείαν ἀλλ' ἑλικοειδῶς. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα λαμπρὰ πτηνά, ἐκτὸς τῆς ἀηδόνος ἐμψυχοῦντα τὰ ἡμέτερα δάση, ἄλση καὶ κήπους. Ἀλλ' ἐν τοῖς ἀγροῖς βασιλεύει μόνον ὁ κορυδαλὸς, διότι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κληθῇ ἆσμα ἡ μονότονος φωνὴ τῶν λοιπῶν πτηνῶν τοῦ ἀγροῦ. Ὁ κορυδαλὸς εἶνε μᾶλλον ὠφέλιμον ἢ ἐπιβλαβὲς πτηνόν. Ἡ βλάβη τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἁρπάζων κόκκους τινὰς ἐκ τῶν σπαρθέντων ἀγρῶν ἀντισταθμίζεται διὰ τῆς ἐξοντώσεως τῶν σπόρων τῶν ἀχρήστων χόρτων, τῶν ἐντόμων καὶ τῶν μικρῶν κοχλιῶν.

ΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΘΥΣΙΑΙ

Μέχρι τῆς σήμερον καὶ οἱ ἐθνολόγοι καὶ οἱ περιηγηταὶ εἰσέτι δὲν ἀπήντησαν ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ὁποῖον νὰ ἦτο ξένον οἱασδήποτε λατρείας καὶ νὰ μὴ εἶχε τούτους ἢ ἐκείνους τοὺς θεούς. Ἡ θρησκεία λοιπὸν εἶνε ἔμφυτος εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐν οἱῳδήποτε κατωτάτῳ βαθμῷ ἀναπτύξεως καὶ ἂν εὑρίσκηται. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ πραγματικὸς οὗτος βασιλεὺς τῆς γῆς, ὡς νὰ μὴ συναισθάνηται τὸ μεγαλεῖόν του ἐν τῇ φύσει, οὐχὶ σπανίως δημιουργεῖ τοὺς θεούς του. Ὡς ὁ ἀρχέχονος ἄγριος, οὕτω καὶ ὁ ἱστάμενος ἐπὶ τῶν ὑψίστων βαθμιδων τοῦ πολιτισμοῦ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ὁρμεμφύτως τὴν ἀνάγκην παραδοχῆς ὄντων ἀνωτάτης τάξεως ἱσταμένων ὑπεράνω τοῦ ὁρατοῦ κόσμου, κυβερνώντων τὸν βίον πάντων τῶν ὄντων τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῷ. Ἡ σχέσις τούτων τῶν ἀνωτάτων ὄντων πρὸς τὸν κόσμον παρίσταται εἰς τὸν τελευταῖον πάντοτε τόσον ἐγγυτάτη καὶ πολυμερὴς ὥστε οὗτος τείνει νὰ ἐξηγήσῃ πᾶν τὸ ἐκτελούμενον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ βίῳ ἑκάστου ἀνθρώπου ἐκ τῆς ἐνεργείας τούτων ἢ ἐκείνων τῶν ἀνωτάτων συνήθως ἀοράτων ὄντων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐνέργεια αὕτη δύναται νὰ εἶνε εὐνοϊκὴ ἢ ἐπιβλαβὴς διὰ τοῦτο ἐν τῇ συναισθήσει τοῦ ἀνθρώπου προέκυψεν ἡ ὑποδιαίρεσις τῶν θεῶν εἰς καλοὺς καὶ πονηρούς.

Ἐνῷ οἱ ἀγαθοὶ θεοὶ εἶνε πλήρεις πάσης ἀγοθότερτος καὶ πάντοτε τείνουσι κατὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον νὰ ἐκδηλώσωσι τὴν ἀγαθήν των ἐπιρροὴν ἐπὶ πάντων τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου τὰ πονηρὰ πνεύματα ἀπ' ἐναντίας ἐμφοροῦνται ἐπιθυμίας νὰ βλάψωσι τὸ πᾶν ἐν τῇ φύσει καὶ ἰδίᾳ πᾶν ὅ,τι οὕτως ἢ ἄλλως ἀναφέρεται εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ἀνθρωπότητος. Λαοί τινες ἐμόρφωσαν ἐν τῇ παραστάσει των ἕνα τύπον θεότητος ἥτις κατὰ τὰς περιστάσεις ὁτὲ μὲν εἶνε ἀγαθὴ ὁτὲ δὲ κακή. Ἐν πάσαις ταῖς περιπτώσεσιν ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἐδημιούργησε ταύτας ἢ ἐκείνας τὰς θεότητας ὁρμεμφύτως συνησθάνετο, ὅτι οὕτως ἢ ἄλλως ὀφείλει νὰ διασώζῃ καλὰς σχέσεις πρὸς πάντα τὰ ἀνώτατα ὄντα, εἴτε ἀγαθὰ εἴτε πονηρά. Τοὺς ἀγαθοὺς θεοὺς ἐπεθύμει νὰ περιποιῆται ὅπως λάβῃ χάριν τινά, τοὺς δὲ πονηροὺς—νὰ ἐξιλεώνῃ παντοιοτρόπως. Ὁ ἄνθρωπος καίτοι ἐδημιούργει δι' ἑαυτὸν ἀόρατα ἀνώτατα ὄντα, δὲν ἠδύνατο νὰ παριστᾷ αὐτὰ ἄλλως ἢ ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἀνθρώπου πεπροικισμένα οὐ μόνον διὰ πάντων τῶν φυσικῶν ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐσωτερικῶν ἰδιοτήτων τούτου τοῦ τελευταίου. Οὗτος ἐξηνθρώπιζεν οὕτως εἰπεῖν τοὺς θεούς του καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως. Μέχρι τῆς σήμερον οὐδεμία θρησκεία δύναται νὰ παρέλθῃ ἄνευ τῶν ἀνθρωπομορφικῶν παραστάσεων τῆς θεότητος, Ἐκ τούτων εἶνε περιττὸν λεπτομερῶς νὰ ἐκθέτῃ τις ὅτι οἱ ἱστάμενοι ἐπὶ τῶν κατωτάτων βαθμίδων τοῦ πολιτισμοῦ παριστῶσι τοὺς θεούς των. οὐχὶ σπανίως καλουμένους Ἀνώτατα Πνεύματα ὑπὸ τὴν μορφὴν ἀνθρώπων μὴ στερουμένων καὶ αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ τῆς τοιαύτης πνταχοῦ γῆς διαδεδομένης παραστάσεως φυσικῷ τῷ τρόπῳ ἀπέρρεε κατὰ δυνατὸν τῆς συνδέσεως καλῶν σχέσεων πρὸς τοὺς θεοὺς τῇ βοηθείᾳ τῶν αὐτῶν μέσων διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἄνθρωποι συνδέουσι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμοίους των. Αἱ παντοειδεῖς ἐξυμνήσεις αἱ ἀποδιδόμεναι ἐν ταῖς προσευχαῖς αἱ κολακεῖαι καὶ ἰδίᾳ αἱ παντοειδεῖς προσφοραὶ παλαιόθεν ἐφαίνοντο εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς τὸ ἄριστον μέσον πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν θεῶν. Ὁ ἄνθρωπος φανταζόμενος τοὺς θεοὺς ὑπὸ τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν προσέφερεν εἰς αὐτοὺς ὡς δῶρον τὸ πολυτιμώτατον ἀντικείμενον τῆς συνήθους οἰκονομίας του. Οἱ ἐκλεκτότεροι καρποί, τὰ ἄριστα τεμάχια τοῦ κρέατος, τὰ εὐωδέστατα τῶν ἀνθέων, τὰ ὡραῖα κογχύλια, τὰ ἀνέπαφα δέρματα τῶν ζώων καὶ ἐπὶ τέλους παντοειδῆ ἐργόχειρα προσεφέροντο ὡς δῶρα ἢ θυσίαι εἰς ταύτας ἢ ἐκείνας τὰς θεότητας. Οἱ διάφοροι μεσίται μεταξὺ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μάντεις μεταχειριζόμενοι συνήθως ἅπαντα τὰ δῶρα ὑπὲρ ἑαυτῶν ὑπεστήριζον ταύτην τὴν δοξασίαν τῶν ἀνθρώπων λέγοντες ὅτι οἱ θεοί, ὡς οἱ ἄνθρωποι χρήζουσι τροφῆς ἐνδυμασίας καὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας. Ἐν τισι γωνίαις τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας καὶ μέχρι τῆς σήμερον προσφέρονται εἰς τοὺς διαφόρους θεοὺς τόσον πολλὰ ἐδώδιμα, ἐνδύματα, ὅπλα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας ὥστε τὰ ἐφόδια ταῦτα θὰ ἐ-

πήρκουν πρὸς συντήρησιν πολλῶν οἰκογενειῶν, Ὁ ἄνθρωπος παριστῶν τὴν θεότητα καίτοι ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀλλ' ἐν ἀοράτῳ καταστάσει ὑπὸ τὸ εἶδος τοῦ ἀτμοῦ ἢ τοῦ πνεύματος ἐνωρὶς ἐσκέφθη νὰ μετατρέπῃ ἀπάσας τὰς προσφερομένας θυσίας εἰς μορφὰς ἀναλόγους πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς θεότητος διὰ τῆς καύσεως αὐτῶν. Ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ καίοντος τὰς θυσίας ἀνθρώπου ἀνέκυψεν ἡ πεποίθησις, ὅτι ἅπαντα τὰ μετατρεπόμενα εἰς κόνιν καὶ καπνὸν δῶρα ἀνυψοῦνται εἰς τὴν θεότητα, μεταβαλλόμενα ἔπειτα εἰς τὰς αὐτὰς, ἀλλὰ μόνον ἀοράτους μορφάς. Εἰς τὸν ἀόρατον ἀνθρωπόθεον τοιουτοτρόπως προσεφέροντο ἅπαντα τὰ ἐπίγεια ἀντικείμενα, μετατρεπόμενα εἰς ἀοράτους μορφὰς τῇ βοηθείᾳ τοῦ παμφάγου πυρός, τοῦ καταστρέφοντος ἁπάσας τὰς ὁρατὰς μορφάς.

Ὁ ἄνθρωπος καίων τὰς θυσίας του ἤλπιζεν ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀποστέλλει εἰς τὸν ἀόρατον κόσμον πρὸς χρῆσιν τῶν θεῶν οὐ μόνον ἅπαντα τὰ δῶρα τὰ συγκείμενα ἐκ καρπῶν, τεμαχίων κρέατος, διαφόρων ἀντικειμένων καὶ ἀγγείων ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρα ζῶα τὰ ὁποῖα ἐνωρὶς ἤρχισαν νὰ προσφέρωσιν ὡς ὁλοκαύτωμα. Ἀλλ' ὅσον πολύτιμοι πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἂν ἦσαν ἅπασαι αὗται αἱ προσφοραὶ τῶν καρπῶν τῆς γῆς, τῶν ζώων καὶ τῶν προϊόντων τῶν χειρῶν αὐτοῦ, πολυτιμωτάτη παντὸς παρίστατο αὐτὴ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ προσφορὰ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου εἰς θυσίαν εἰς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν θεὸν ἐφαίνετο ὡς ἡ πολυτιμωτάτη θυσία τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ ἡ ἀνθρωπότης εἰς τοὺς ὑπὸ τῆς φαντασίας της δημιουργηθέντας θεοὺς πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ θρησκευτικοῦ της αἰσθήματος. Ἑκάστη θρησκεία προσφερομένη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἶνε εἶδός τι ἀνταλλαγῆς μετὰ τοῦ ἀνωτάτου ὄντος, στηριζομένης ἐπὶ τῆς καθαρᾶς ἀνθρωπίνης ἀρχῆς «do ut das» τ. ἔ. προσφέρω ὅπως καὶ σὺ προσφέρεις εἰς ἐμέ. «Ὅσον πολυτιμωτέρα εἶνε ἡ θυσία τόσον περισσοτέραν χάριν ἀναμένω παρὰ σοῦ». Ἰδοὺ ἡ μυστικὴ σκέψις, ἡ κρυπτομένη ἐν τῇ συνειδήσει ἑκάστου προσφέροντος. Γινώσκομεν ὅτι ὅσον συνθετώτεραι καὶ ἀπαιτητικώτεραι ἦσαν αἱ παράκλήσεις αἱ ἀποτεινόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν θεότητα τόσον ἀφθονώτεραι καὶ πολυτιμώτεραι ἦσαν αἱ θυσίαι. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ πάντων τῶν λαῶν ἀπαντῶμεν ὅτι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων προσεφέροντο πάντοτε πολύτιμοι ἑκατόμβαι. Μεγάλαι θυσίαι προσεφέροντο εἰς τοὺς θεοὺς πρὸς ἐξιλέωσιν αὐτῶν καὶ κατὰ τὰς δυστυχίας ὁ ἄνθρωπος οὐδενὸς ἐφείδετο ὅπως ἀποτρέψῃ τὴν ὀργὴν τῆς θεότητος. Ἕνεκα τῶν μεγάλων ἀπαιτήσεων τῶν ἀνθρώπων ἀπῃτεῖτο καὶ ἕκατος θυσία καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἐπενόησε νὰ προσφέρῃ εἰς θυσίαν τοὺς ὁμοίους του ὡς τὴν μεγίστην θυσίαν πρὸ τῆς ὁποίας ἡ θεότης ὤφειλε νὰ καμφθῇ. Ὅσον τεράστιος καὶ ἂν εἶνε ὁ χαρακτὴρ τῶν παρομοίων θυσιῶν, αὗται ἐν τούτοις ὑπῆρχον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ σχεδὸν παρ' ἅπασι τοῖς λαοῖς ἀπὸ τῶν ἀμνημονεύτων χρόνων καὶ ἐξακολουθοῦν μέχρι τῆς σήμερον. Ἤδη ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γρῇ ἀναφέρεται ἡ θυσία τοῦ Ἀβραὰμ καὶ ἡ θυσία τοῦ Ἰεφθάε, ὅστις ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του δὲν ἐφείσθη τῆς μονογενοῦς θυγατρός του. Οἱ ἀρχαῖοι ἕλληνες ἐπίσης προέφερον ἀνθρωπίνας θυσίας. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου οἱ μάντεις ἀπῄτησαν νὰ προσενεχθῇ ἀνθρωπίνη θυσία καὶ ἐξελέγη ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Εἰς τὸν Μινόταυρον συχνάκις προσεφέροντο νεανίαι καὶ παρθένοι πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως. Συχνότεραι ἀνθροπωθυσίαι ἀπαντῶσιν ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ ἱστορίᾳ, ὅπου αὗται ἐξακολουθοῦσι καὶ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων. Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ προσέφερεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ Ἄρεως δύο στρατιώτας, βραδύτερον ὁ Αὔγουστος προσέφερεν εἰς θυσίαν τὴν παρθένον Γρηγορίαν, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς τὴν ὡραιοτάτην Καλλιόνην· ἔτι συχνότερον ἐλάμβανον χώραν αἱ ἀνθρωποθυσίαι ἐπὶ τῶν τελευταίων Καισάρων, ἀκόμη δὲ καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου ἡ Ρώμη δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπαλλαγῇ τελείως ἐκ τούτων τῶν τρομερῶν θυσιῶν αἵτινες κατὰ τύπον εἶχον ἤδη ἀπαγορευθῇ ἐπὶ τοῦ Πλινίου. Πρὸ τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς αἱ ἀνθρωποθυσίαι ἦσαν συχνότεραι καὶ ἀφθονώτεραι. Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῶμεν μόνον τὰς ἀποτοροπαίους ἀνθρωπίνας ἑκατόμβας τὰς προσφερομένας πρὸς τιμὴν τοῦ Βάαλ καὶ τοῦ Μολὼχ ὅπως πεισθῶμεν περὶ τούτου. Ἐν τῷ ἀρχαίῳ Μεξικῷ ἐπίσης προσεφέροντο ἄφθονοι ἀνθρωποθυσίαι, ἐν δὲ τῷ Περοῦ οἱ ἐγχώριοι κατεσκεύαζον πλακοῦντας ἐρραντισμένους διὰ παιδικοῦ αἵματος καὶ ἀφιέρουν αὐτὰς εἰς τὸν πρῶτον θεόν των. Ἔτι ἀφθονώτερον ἦσαν αἱ ἀνθρωποθυσίαι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἰνδίᾳ ὅπου κατηργήθησαν μόνον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Οἱ ἀρχαῖοι Γάλλοι ἔκαιον τοὺς αἰχμαλώτους πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν των. Δὲν ἦσαν ξέναι αἱ ἀνθρωποθυσίαι καὶ εἰς τοὺς λαοὺς τῆς γερμανικῆς φυλῆς. Τῷ 993 ὁ Γιὰρλ Γάκων προσέφερεν εἰς θυσίαν τοῖς θεοῖς αὐτὸν τὸν υἱόν του, ἐν δὲ Οὐψάλῃ ἤδη ἐπὶ Ἀδὰμ τῆς Βρέμης ἠγείρετο ναὸς ἐν τῷ ὁποίῳ προσεφέροντο πολυάριθμοι ἀνθρωποθυσίαι.

Οὐκ ὀλίγον διαδεδομέναι ἦσαν αὗται παρὰ τοῖς λαοῖς τοῖς μὴ ὑψωθεῖσιν ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ πολιτισμοῦ καὶ μέχρι τῆς σήμερον δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν ἀνθρωποθυσίας παρὰ τοῖς πολυαρίθμοις ἀγρίοις. Ἐν Βρασιλίᾳ ἐν Μαδαγασκάρῃ ἐπὶ τῶν νήσων Φήτζη, Τόγγα καὶ ἄλλων νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, ἐν Γουϊ-

νέα καὶ τῇ νοτίᾳ Ἀφρικῇ ἀπαντῶμεν ἴχνη ταύτης τῆς ἀποτροπαίου συνηθείας, μέχρι τῆς σήμερον ἐξονειδιζούσης τὴν ἀνθρωπότητα. Παρὰ τοῖς Κόνδοις ἐν Ἰνδίᾳ συγκριτικῶς οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου οἱ ἄγγλοι κατήργησαν τὰς τρομερὰς τελετὰς καθ' ἃς τοῦ θύματος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας συνέτριβον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀντιστάσεως, ἔπειτα δὲ διεμέλιζον αὐτὸ διὰ τοῦ πελέκεως· τὰ τεμάχια τῶν ἀνθρωπίνων σαρκῶν κατεσθίοντο ὑπὸ τῶν παρόντων ἐν ταύτῃ τῇ τελετῇ. Εἶδος τι πραγματικῆς ἀνθρωποθυσίας ἦν ἡ ἐν Ἰνδίᾳ ἐπικρατοῦσα συνήθεια ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «σουτὴ» δυνάμει τῆς ὁποίας αἱ γυναῖκες ἠκολούθουν τοὺς συζύγους των ἐν τῇ πυρᾷ. Μόνον μετὰ μεγάλου κόπου οἱ ἄγγλοι κατώρθωσαν νὰ ἐξοντώσωσι καὶ ταύτην τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Ἕτερος τρόπος τῆς αὐτοθυσίας ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων διασωθεὶς ἐν Ἰνδίᾳ ἐπικρατεῖ μέχρι τῆς σήμερον καὶ οἱ πανίσχυροι κυριάρχαι τοῦ Ἰνδοστὰν δὲν τολμῶσι νὰ καταργήσωσιν αὐτόν. Ἡ συνήθεια αὕτη συνίσταται εἰς τὴν ἑκούσιον ρίψιν τῶν ἀφρόνων φανατικῶν ὑπὸ τὸ βαρὺ ἅρμα τῆς θεᾶς Δζαγερνὰτ καὶ ἐπαναλαμβάνεται κατ' ἔτος συρρέοντος πολλοῦ πλήθους λαοῦ. Ἡ τρομερὰ αἵρεσις τῶν πνικτῶν Τούγων ἥτις ἐξέγειρεν ἄλλοτε πανικὸν φόβον ἐν Ἰνδίᾳ εἶχεν ὡς βάσιν θρησκευτικὴν ἰδέαν περὶ τῆς θυσίας τῶν ἀθώων διὰ τοῦ πνιγμοῦ. Οἱ ρῶσσοι ρασκόλνικοι-σταροβέρα καθ' ἑκατοντάδας ἀποθνήσκοντες ἐπὶ τῶν πυρῶν κατὰ τὸν διωγμὸν τῶν ρασκολνίκων ἦσαν ἐπίσης τρομερὰ θύματα ἑκουσίως προσφερόμενα εἰς τὴν ἀποτύφλωσίν των. Αἱ οὐχὶ σπανίως ἀπαντῶσαι ἐν Ρωσσίᾳ, ἐν ταῖς ἀπωτάταις γωνίαις αὐτῆς, καύσεις τῶν μαγισσῶν καὶ οἱ φόνοι μετὰ θρησκευτικοῦ σκοποῦ ἐκτελούμενοι ὑπό τινων αἱρετικῶν παριστῶσιν ἐπίσης τὰ σύγχρονα λείψανα τῶν ἀρχαίων πανταχοῦ γῆς διαδεδομένων ἀνθρωποθυσιῶν. Ὁ ὄχλος μέχρι τῆς σήμερον κατηγορεῖ τοὺς Ἑβραίους ἐπὶ τῇ χρήσει ἀνθρωπίνου αἵματος (τῶν παίδων τῶν Χριστιανῶν) ἐν ταῖς τελεταῖς των καὶ ἅπαντες αἱ περιπτώσεις αἱ ἐπιληφθεῖσαι ὑπὸ τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν παρέμειναν ἀνεξήγητα καὶ λίαν ἀμφίβολα.

Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ καὶ μετὰ τῆς προόδου τῆς ἐπιστήμης αἱ τέλειαι ἀνθρωποθυσίαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον γίνονται ἀναχρονιστικαί, ἐκτελοῦνται μόνον σπανίως καὶ ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ παρατηρήσωμεν ὅτι αὗται ἐκτελοῦνται ὑπὸ ἄλλα εἴδη ἐν πολλαῖς χώραις παριστῶσαι μόνον μεταμόρφωσιν τῆς ἀποτροπαίου τελετῆς.

Οἱ φακίραι τῆς Ἰνδίας, οἱ ἐφευρίσκοντες παντοειδεῖς βασανισμοὺς τοῦ σώματός των, οἱ σῆται οἱ τραυματίζοντες τὸ σῶμά των κατὰ τὴν ἑορτὴν Σαχσέη-Βαχέη, οἱ δερβίσαι ἐν Ἀνατολῇ οἱ καταπίνοντες ἄνθρακας πεπυρακτωμένους καὶ βασανίζοντες ἑαυτοὺς διὰ ποικίλων μέσων ἐν καιρῷ τῆς θρησκευτικῆς ἐκστάσεως, ἅπαν τοῦτο εἶνε σύγχρονοι ἀνθρωποθυσίαι διασωθεῖσαι ἐπὶ χιλιετηρίδας καὶ φθάσασαι μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Εἰς τὰς ἀνθρωπίνας θυσίας καταριθμητέον καὶ ἅπαντας τοὺς βασανισμοὺς καὶ σταυρώσεις τῆς σαρκὸς αἵτινες ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν φανατικῶν ὅλων τῶν θρησκειῶν μὴ ἐξαιρουμένης καὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Οἱ λίαν εὐσεβεῖς ἄνθρωποι τῶν ὁποίων ἡ εὐλάβεια καταντᾷ εἰς ἔκστασιν εἶνε ἕτοιμοι πρὸς πᾶσαν θυσίαν εἰς τὴν θεότητα. Αἱ ἄπειροι πλειάδες τῶν ἁγίων μαρτύρων τῶν ὑποστάντων ἑκουσίως τὰς τρομερωτάτας βασάνους καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον εἶνε γνωσταὶ εἰς πάντας.

Καὶ λοιπὸν αἱ ἀνθρωποθυσίαι ὡς ἡ ἀνωτάτη ἐκδήλωσις ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς λατρείας ἐπέζησαν πάσας τὰς ἐποχὰς καὶ διετηρήθησαν μέχρι τῆς σήμερον ὑπὸ διάφορα εἴδη ἀκόμη καὶ παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς. Αὗται ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς αὐταπαρνήσεως, τῆς ἀσκήσεως καὶ τῶν ἑκουσίων στερήσεων διετηρήθησαν καὶ ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ γενόμεναι τὸ ἄριστον αὐτῆς κόσμημα. «Δὲν ὑπάρχει μεγαλειτέρα θυσία, λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἐκείνης ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἐκτίθησι τὴν ζωήν του ὑπὲρ τῶν φίλων του». Τὰ ὑψηλότατα παραδείγματα τοῦ ἡρωϊσμοῦ, ὅταν οἱ ἄνθρωποι θυσιάζωσι διὰ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἰδέαν αὐτὴν τὴν ζωήν των φέροντας ὡς ἀξιομίμητα παραδείγματα ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ποσάκις, ἡμεῖς ἀναφέροντες τούτους ἢ ἐκείνους τοὺς ἥρωας τῆς εἰρήνης, τῆς ἐπιστήμης ἢ τοῦ πολέμου δὲν ἐκθαυμάζομεν τὴν αὐταπάρνησίν των καταντῶσαν εἰς τελείαν καταφρόνησιν τῆς ζωῆς καὶ δὲν πειθόμεθα ὅτι βλέπομεν πρὸ ἡμῶν παραδείγματα τῆς πραγματικῆς ἀνθρωποθυσίας, ἐκτελουμένης μόνον ἑκουσίως ἕνεκα τοῦ πλησίον ἢ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἰδέας ἥτις τελείως δικαιολογεῖ καὶ αὐτὴν τὴν θυσίαν καὶ τὸν σκοπόν.

Ο ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΜΠΟΕΡΩΝ ΕΝ ΑΦΡΙΚΗ

Οἱ μετριόφρονες καὶ οἱ φιλόπονοι ἄποικοι τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, οἱ Μποέροι, ἀπό τινος χρόνου ἐξῆλθον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ πολιτικοῦ βίου· ἐνωρίτερον οὐδεὶς ἐνδιεφέρετο περὶ αὐτῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, οὐδεὶς εἶχε τὴν περιέργειαν νὰ μάθῃ τί ἄνθρωποι εἶναι οὗτοι καὶ τίνα τρόπον βίου διάγουσιν· εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐν ταῖς φλεψὶ τῶν Μποέρων ῥέει καθαρώτατον εὐρωπαικὸν αἷμα. Οἱ πρῶτοι ἄποικοι οἱ ἀποκατασταθέντες ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ ἦσαν κατὰ μέγα πλῆθος μετανάσται Οὐγενότοι, ζητοῦντες ἐν Ὁλλανδίᾳ καταφύγιον. Μετὰ τὴν ἀκύρωσιν τοῦ διατάγματος τῆς Νάντης, ὁ βασιλεὺς Γουλιέλμος

μὴ θέλων νὰ ἐπισύρῃ ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν ὀργὴν Λουδοβίκου τοῦ δεκάτου τετάρτου ἀπέπεμψε τοὺς μετανάστας εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς καλῆς ἐλπίδος, ἔνθα ἱδρύθη ὑπὸ τῶν Ὁλλανδῶν ἀνθοῦσα ἀποικία. Ἐκ τῆς ἐπιμιξίας τῶν Ὁλλανδῶν, μετὰ τῶν νέων ἀποίκων ἐμορφώθη ἔθνος τὴν σήμερον καλούμενον Μποέροι.

Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν Μποέρων εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν μοναξίαν. Ὁ Μποέρος λυπεῖται ἂν ἴδῃ ἐκ τῶν παραθύρων ἢ τῆς θύρας τοῦ ὑποστατικοῦ του ἑτέραν οἰκίαν. Οὗτος ἐπιθυμεῖ νὰ ἦ μόνος ἐν τοῖς κτήμασί του, καὶ τοῦτο εἶναι εὐνόητον. Οὗτος τόσα πολλὰ ποίμνια ἔχει, ὥστε κατὰ τὰς ξηρασίας αἴτινες συχνάκις ἐπισυμβαίνουσιν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ, μόλις ἐξαρκεῖ διὰ τοὺς οἰκογενεῖς του τὸ ὕδωρ καὶ ἕνεκα τούτου, ἂν συμβῇ νὰ διαμερισθῇ αὐτὸ μετ' ἄλλου κτηματίου θὰ ἐπήρχετο ἐξάπαντος τελεία καταστροφή. Ἡ ἔπαυλις τοῦ Μποέρου πάντοτε κατασκευάζεται ἁπλούστατα. Ὁ οἶκος οἰκοδομεῖται ἐκ πηλοῦ καὶ σύγκειται ἐκ τεσσάρων—ἓξ δωματίων μετὰ τοῦ μαγειρίου χρησιμοποιουμένου ὡς ἑστιατόριον καὶ ἀποθήκη. Παρὰ τὴν οἰκίαν κεῖνται οἱ σταῦλοι, ὀλίγον δὲ μακρὰν εὑρίσκεται περιφραγμένος τόπος τὸ «Kraal» (μάνδρα) ὅπου τὴν νύκτα κλείουσι τὰ κτήνη. Ἡ μάνδρα περιστοιχίζεται ὑπὸ τείχους ἐκ λίθων ἐσωρευμένων ἐπ' ἀλλήλων καὶ μὴ συνδεομένων διὰ τσιμέντου, ἀλλ' ἐν καιρῷ κινδύνου αὕτη ἀμέσως μετατρέπεται εἰς φρούριον καὶ σχεδὸν πάντοτε ἀπρόσιτον.

Ὁ τρόπος τοῦ ζῆν τῶν Μποέρων εἶναι ἁπλούστατος. Ὅλη ἡ οἰκογένεια ἐγείρεται κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ συναθροίζεται ἐν τῷ μαγειρίῳ τῷ μεγίστῳ δωματίῳ τῆς οἰκίας, χρησιμοποιουμένῳ καὶ ὡς ἑστιατόριον. Ὁ οἰκοδεσπότης λαμβάνων τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἀναγινώσκει ἓν ἢ δύο κεφάλαια, τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του μετ' εὐλαβῆς προσοχῆς ἀκροαζομένων. Ἔπειτα εἰσέρχεται ἡ ὑπηρέτρια φέρουσα κάδον ὕδατος καὶ ὀθόνην. Ἂν ἐν τῷ οἴκῳ ὑπάρχει ξένος, προτείνουσιν αὐτῷ κατὰ πρῶτον νὰ νίψῃ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν του. ἔπειτα νίπτεται ὁ οἰκοδεσπότης καὶ οἱ οἰκογενεῖς του Τὸ νίψιμον τοῦτο θεωρεῖται ἀρκετὸν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἅπαντες κάθηνται ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ οἰκοδεσπότου ἀπαγγέλλοντος μακρὰς προσευχάς, μετὰ τὰς ὁποίας παρατίθεται τὸ γεῦμα καὶ ἅπαντες οἱ ἄνδρες (οἱ γυναῖκες τρώγουσι χωριστὰ) ἐκλέγουσι τὸ τεμάχιον τὸ ὁποῖον τοῖς ἀρέσκει καὶ ἐμπήγουσι εἰς αὐτὸ τὸ περόνιον. Κατὰ τὸ γεῦμα συμβαίνει ἀνταγωνισμὸς ἐν τῇ ταχύτητι. καὶ τῇ δεξιότητι καὶ ὁ νικητὴς ἁρπάζει τὸ ἐκλεκτότερον τεμάχιον. Ὁ ἄρτος μετὰ τοῦ βουτύρου καὶ ὁ καφὲς συμπληροῦσι τὸ γεῦμα.

Τὰ ἐνδύματα τῶν Μποέρων εἶναι λίαν ἁπλᾶ. Οὗτοι φέρουσιν οὔτε ζιλέτα οὔτε κολαρισμένα περιλαίμια καὶ πάντοτε ἐνδύονται μὲ πλατέα φορέματα τὰ ὁποῖα δὲν κωλύουσι τὴν ἐλευθέραν κίνησιν. Αἱ γυναῖκες φέρουσιν ἐπίσης πλατέα ἐνδύματα καὶ δὲν γνωρίζουσι τί θά εἰπῇ στηθόδεσμος. Οἱ Μποέροι διακρίνονται ἐπὶ τῇ εὐρωστίᾳ καὶ τῷ ὑψηλῷ ἀναστήματι.

Ὁ ἄριστος συνοδὸς τοῦ Μποέρου εἶναι τὸ ὅπλον του. Δὲν παρέρχεται ἡμέρα καθ' ἣν οἱ νέοι καὶ οἱ γέροντες Μποέροι νὰ μὴ ἐξασκῶνται ἐν τῇ σκοποβολῇ, ἢ τῇ θήρᾳ κατὰ τῶν ἀντιλώπων. Αἱ γυναῖκες σκοπεύουσιν οὐχὶ ὑποδεέστερον τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐν περιπτώσει ἀνάγκης ἐπίσης ἐπιτυχῶς δύνανται νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν κατοικίαν των. Οἱ Μποέροι εἶναι ἀνδρεῖοι, ἀλλὰ παρ' αὐτῆς ἐπικρατεῖ ὅλως ἰδιαίτερα φρονήματα περὶ τῆς ἀτομικῆς ἀνδρείας θεωροῦντες μωρίαν τὸ νὰ ἐκτίθενται εἰς κίνδυνον ἄνευ τινος ὠφελείας. Συνήθως ἐν ἑκάστῃ περιφερείᾳ ὑπάρχει ἄτομόν τὸ ὁποῖον ὀφείλει ἐκ καθήκοντος νὰ εἰδοποιῇ ἀμέσως περὶ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου. Ἡ εἴδησις περὶ τοῦ ἐπαπειλοῦντος κινδύνου διαδίδεται συνήθως ὑπό τινας ποιμένας ἢ θηρευτοῦ ὅστις τυχαίως εἶχεν ἀνακαλύψῃ τὴν παρουσίαν τοῦ ἐχθροῦ. Παρευθὺς ἅπαντες οἱ κτηματίαι συνέρχονται εἰς τὴν πολίχνην ὅπου ὑπάρχει φρούριον καὶ ἐκεῖ ἐν ἀσφαλείᾳ ἀφήνουσι τὰς οἰκογενείας καὶ τὴν περιουσίαν των. Μέρος ἐκ τῶν ἱππέων ἀπέρχεται πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐχθροῦ οἱ δὲ λοιποὶ σπεύδουσιν εἰς τὸν ἐντόπιον διοικητήν, μετά τινας δὲ ὥρας ἅπαντες εἶνε ἕτοιμοι πρὸς ἄμυναν.

Οἱ Μποέροι λίαν σπανίως συνέρχονται εἰς χεῖρας μετὰ τοῦ ἐχθροῦ. Οὗτοι πεποιθότες εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα περὶ τὸ σκοπεύειν πάντοτε ἵστανται ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ ἐχθροῦ τὸν ὁποῖον κατακλίζουσι διὰ βροχῆς σφαιρῶν. Ὅταν πρόκειται νὰ σταματήσωσιν, οὗτοι, συναθροίζουσι τὰς βαρείας ἁμάξας των καὶ κατασκευάζουσι προσωρινὸν ὀχύρωμα ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξακολουθοῦσι πυροβολοῦντες κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Τὴν τακτικὴν ταύτην ἠκολούθησαν καὶ οἱ ἄγγλοι ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ τῶν Ζουλούσων. Μέχρις ἐσχάτων οἱ Μποέροι ἦσαν λίαν ἀμαθεῖς γινώσκοντες μόνον τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς· τὴν σήμερον τοῦτο μετεβλήθη καὶ ἤδη οὗτοι τείνουσι νὰ ἐκπαιδεύωσι τὰ τέκνα των. Πρότερον ἐδιδάσκοντο μόνον αἱ γυναῖκες, ὥστε αὗται ἦσαν μᾶλλον ἀνεπτυγμέναι τῶν ἀνδρῶν καὶ πραγματικῶς ἐχειραγώγουν τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ ἀναφερομένῳ εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν πολιτικήν, αὗται μόναι ἀνέπνευσαν εἰς τοὺς ἄνδρας των τὴν διοργάνωσιν τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς δημοκρατίας Τρασβάαλ πολέμου.

Οἱ Μποέροι μέχρι τῆς σήμερον διετήρησαν σχεδὸν ἄθικτα τὰ πατριαρχικὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν προγόνων των, Ὁλλανδῶν ἀποίκων. Ἰδίᾳ τοῦτο παρατηρεῖται ἐν ταῖς οἰκογενειακαῖς των σχέσεσιν. Ὅταν ὁ νέος Μποέρος ἀρέσῃ παρθένον τινὰ τοῦ γείτονός του τ. ἐ. διατρίβοντος ἐν ἀποστάσει 50 περίπου μιλίων, ἀγοράζῃ πολυτιμότατον καὶ λαμπρότατον σάγμα, ἐπιθέτει αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ οὕτως ἔφιππος ἀπέρχεται εἰς τοὺς γονεῖς τῆς παρθένου. Ἤδη ἐκ τούτου μόνον τοῦ σάγματος οἱ γινώσκοντες τὰ ἔθιμα τοῦ Τρανσβάαλ ἐμβλέπουσιν ἐν τῷ ἀναβάτῃ τὸν μελλόνυμφον. Ὁ νέος Μποέρος ζητῶν παρὰ τῶν γονέων τὴν χεῖρα τῆς θυγατρός των, δὲν λαμβάνει ἀμέσως τὴν ἀπάντησιν· οὗτος συνενοῦται μετὰ τῶν νεανιῶν τῆς ἐπαύλεως, ὡς τίποτε νὰ μὴ συνέβη, οἱ δὲ γονεῖς τῆς παρθένου ὑποκρίνονται ὅτι δὲν ἐφιστῶσι προσοχὴν εἰς αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, καίτοι καθ' ὅλον τὸν χρόνον παρατηροῦσιν ὑποκρύφως τὰς κινήσεις του. Περὶ τὸ ἑσπέρας, ἂν οὗτοι παραδεχθῶσι τὴν πρότασίν του, διαδραματίζεται ἡ ἀκόλουθος περίεργος σκηνή. Ἔρχεται ἡ μήτηρ τῆς δεσποινίδος, κρατοῦσα λαμπάδα εἰς τὰς χεῖρας της, θέτει αὐτὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης πρὸ τοῦ μελλονύμφου καὶ σβύνουσα αὐτήν, λέγει καλὴν νύκτα.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ πρότασις τοῦ νέου ἐγένετο παραδεκτὴ καὶ εἰς τὸν νεανίαν ἐπιτρέπεται νὰ ὁμιλῇ μετὰ τῆς μελλονύμφου του ἕως ὅτου καῇ ἡ λαμπάς. Μετὰ τοῦτο οὗτος ἀπέρχεται, θεωρούμενος ἀπὸ ταύτης τῆς σιγιμῆς νυμφίος τῆς νεαρᾶς παρθένου. Ὁ γάμος περιβάλλεται ὑπό τινος μεγαλοπρεπείας. Ἡ μελλόνυμφος ἐνδύεται πολυτιμότατον ἐσθῆ-

τα τοῦ ὑμεναίου ἡ ὁποία δὲν κατασκευάζεται ἐπίτηδες δι' αὐτὴν ἀλλὰ λαμβάνεται ἐπ' ἐνοικίῳ ἐκ τοῦ εἰδικοῦ ἐργαστηρίου τῆς πλησιεστάτης πόλεως. Ἐν ἑκάστῃ πολίχνῃ ὑπάρχει ἐργαττήριον ἐν τῷ ὁποίῳ εὑρίσκονται μία ἢ δύο ἐσθῆτες τοῦ ὑμεναίου διδόμεναι εἰς τοὺς χρήζοντας τούτων ἐπ' ἐνοικίῳ, ὥστε οἱ ἔμπειροι ῥίπτοντες ἓν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐστολισμένης νύμφης καταλαμβάνουσιν ἐκ ποίας πολίχνης καὶ παρὰ τίνος ἐμπόρου ἐλήφθη ἐπ' ἐνοικίῳ τὸ γαμήλιον ἔνδυμα. Ὁ γαμβρὸς δὲν μένει ὑποδεέστερος τῆς νύμφης κατὰ τὴν πολυτιμότητα τῆς ἐνδυμασίας καὶ στολίζεται φέρων ἐριθρὸν ἐκ καδιφὲ ἐπανωφόριον καὶ πίλον ἐξ ἐριούχου κεκοσμημένον διὰ πτερῶν στρουθοκαμήλου.

Παρ' ὅλας τὰς ἐπαινετὰς ἰδιότητας, οἱ Μπρέροι παρίστανται ὡς τὸ κύριον κώλυμα ἐν τῇ νοτίῳ Ἀφρικῇ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἀστυκοῦ βίου μὴ ἀνεχομένου τὴν ἀπομόνωσιν καὶ τείνοντες πρὸς τὴν κοινωνικότητα. Θᾶττον ἢ βράδιον οἱ Μπέροι θὰ ἀναγκασθῶσι νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὰς ἀγγλικὰς διατάξεις καὶ τὴν ἀγγλικὴν πρόοδον, ἥτις φέρει μεθ' ἑαυτῆς πανταχοῦ ὅπου καὶ ἂν εἰσχωρήσῃ τὸ φῶς τῆς γνώσεως, τὴν βιομηχανικὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ὡς τὸ ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τῆς νομικῆς τάξεως.

Η ΗΛΙΚΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Περὶ τούτου τοῦ ζητήματος ἤδη ἀπὸ πολλοῦ διεξάγονται ζωηραὶ συζητήσεις μεταξὺ τῶν φυσικῶν καὶ τῶν γεωλόγων. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς φυσικῆς σχολῆς, ἰδίᾳ ὁ Β. Τόμσον ἐξετάζει τὸ ἀμφισβητούμενον ζήτημα ἐκ τριῶν ἀπόψεων· 1) ἐκ τῆς θερμότητος τῆς γηΐνης σφαίρας καὶ τοῦ νόμου τῆς ἀποψύξεως αὐτῆς· 2) ἐκ τῆς βραδυνούσης ἐνεργείας τῶν παλιρροιῶν καὶ 3) ἐκ τῆς καταγωγῆς τῆς θερμότητος ἐκ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀρχαιότητος τούτου τοῦ φωστῆρος. Ἐπὶ τῇ βάσει διαφόρων ὑποθέσεων, οὗτος φθάνει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ διάρκεια ὅλης τῆς γεωλογικῆς περιόδου δὲν ὑπερβαίνει ἑκατὸν ἑκατομ. ἐτῶν, τὸ δὲ μέγιστον (maximum) ὅλου τοῦ χρόνου τοῦ παρελθόντος μέχρι τοῦδε ἀφ' ὅτου ἡ γῆ ἔλαβε τὴν πλαστικήν της μορφήν, οὗτος προσδιορίζει εἰς 400 ἑκατομ. ἐτῶν.

Οἱ δὲ γεωλόγοι προσδιορίζουσι τὴν ἡλικίαν τῆς γῆς δι' ἄλλων τρόπων· Οὗτοι χειραγωγοῦνται ὑπὸ τῆς περιόδου τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς σχηματισμὸν τῶν στρωμάτων τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου τοῦ ἀναγκαίου πρὸς διασάθρωσιν τῶν βράχων. Οὕτως οἱ Ἀμερικανοὶ ἰδίᾳ γεωλόγοι κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἡλικίας τῆς γῆς ὑπολογίζουσι τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς σχηματισμὸν τῶν καταθέσεων τοῦ ποταμοῦ Μισσισιπῆ. Τὰ διασαθρωθέντα πετρώματα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ μεγάλου τούτου ποταμοῦ παρασύρονται εἰς τὰς ἐκβολὰς ἐν εἴδῃ λεπτῆς ἄμμου ἥτις μετὰ ταῦτα ἐπισωρεύεται ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ καὶ ἀποτελεῖ ἐπίπεδον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ὑπολογισθῇ μετὰ σχετικῆς ἀκριβείας. Ἂς ὑποθέσωμεν π. χ. ὅτι τοῦτο εἶνε ἴσον πρὸς τὴν σημερινὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἥτις καταβρέχεται ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ Μισσισιπῆ καὶ ὅτι ἐκ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς παρεσύρθη ἤδη ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ἓν στρῶμα χιλίων ποδῶν πάχους. Οἱ γεωλόγοι λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὸν σχηματισμὸν τῶν καταθέσεων τοῦ Ρήνου, τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Δουνάβεως ὑπολογίζουσιν, ὅτι ἀπαιτοῦνται ἐξ ἑκατομμύρια ἔτη διασάθρωσιν τῶν μεγάλων ὀρέων καὶ τῶν χονδρῶν βράχων καὶ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐν εἴδει καταθέσεων ἄμμου. Ἐκ τούτου συμπεραίνουσιν ὅτι ὁ ποταμὸς δύναται νὰ παρασύρῃ ἓν στρῶμα γῆς ἑνὸς ποδὸς ἐν διαστήματι 6000 ἐτῶν, ἐπειδὴ δὲ ὅλον τὸ πάχος τῶν στρωμάτων προσδιορίζεται εἰς 100000 πόδας, μόνον πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτου τοῦ ἀσημάντου μέρους τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς ἀπαιτοῦνται 600 ἑκατομ. ἐτῶν. Πόσα δὲ πάλιν ἔτη ἀπαιτοῦνται πρὸς καθίζησιν ὁλοκλήρου τῆς στερεᾶς γῆς!...

ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΕΡΨΕΩΣ

Ἡ ζωὴ εἶνε μέγας λογαριασμὸς «Δοῦναι καὶ Λαβεῖν», πιστευόμενος ὑπὸ τῆς φαντασίας καὶ χρεούμενος; ὑπὸ τῆς πραγματικότητος.

—

Ἡ καλλονὴ εἶνε τὸ πρῶτον δῶρον, ὅπερ δίδει ἡ φύσις εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὸ πρῶτον ὅπερ τῇ ἀφαιρεῖ.

—

Ἄλλοτε ὁ Ἔρως καὶ ὁ Θάνατος προσέβαλλον τοὺς πάντας ἀδιακρίτως. Ἤδη μόνος ὁ τελευταῖος διατηρεῖ τὸ προνόμιον τοῦτο. Ὁ Ἔρως προσβάλλει μόνον ἐκείνους, οἵτινες τὸν πειράζουσιν.

—

Οἱ ἄνδρες δὲν ἀγαπῶσιν πάντοτε ὅ,τι ἐκτιμῶσιν αἱ δὲ γυναῖκες δὲν ἐκτιμῶσιν πάντοτε ὅτι ἀγαπῶσιν.

—

Διὰ τοῦ γάμου συνήθως τελειώνουσιν ἐν τῷ θεάτρῳ αἱ κωμῳδίαι καὶ ἄρχονται ἐν τῇ κοινωνίᾳ αἱ τραγῳδίαι.

—

Ὁ κομψευόμενος εἶνε συνήθως υἱὸς ὀψιπλούτου, πειρώμενος νὰ φανῇ κομψὸς καὶ κατορθῶν νὰ φαίνεται μωρός.

—

Ὁ Παππᾶ Δημήτρης θέλει νὰ παρηγορήσῃ τὸν Κώστα, τοῦ ὁποίου πρὸ ὀλίγον ἐκήδευσε τὴν σύζυγον.

—Αἴ! ὑπομονή! Ὁ Θεὸς ἔτσι ἤθελε καὶ τὴν πῆρε.

Καὶ ὁ Κώστας ἐν ἀφαιρέρει.

— Ὁ Θεὸς τὴν πῆρε; Οὔ! θὰ καλοπεράσῃ καὶ αὐτός.

—

Κατέκρινον πατέρα τινὰ ὅτι νυμφεύει τὸν υἱόν του πολὺ νέον ἀκόμη.—Περιμένετε τοῦ ἔλεγον νὰ γείνῃ ὀλίγον φρονιμώτερος.— Αἴ μάλιστα! καὶ πιστεύω ὅτι θὰ θελήσῃ τότε.

Τύποις ΑΣΤΡΑΠΗΣ ὁδὸς Βορέου 13.